Gemeentelijk waterprogramma

Woensdrecht | Waterkring West

26 september 2023 - Internal

Contactpersoon

TETJE HENSTRA
Projectleider Stedelijk Water en Klimaatadaptatie

T +31 (0)6 15876322
E tetje.henstra@arcadis.com

Arcadis Nederland B.V.
Postbus 1018
5200 BA 's-Hertogenbosch
Nederland

Auteurs

- Suzanne Meeuwissen
- Tetje Henstra
- Michel Moens
- Vera Kusters
- Kevin Gortmaker

Inhoudsopgave

1 Inleiding 4

1.1 Functies en geldigheidsduur 5
1.2 Scope 5
1.3 Samenwerking in de regio 5
1.4 Omgevingswet 6
1.5 Leeswijzer 7

2 Huidige situatie 8

2.1 Areaal en toestand 9
2.2 Terugblik en aandachtspunten 10
2.3 Ontwikkelingen 13

3 Visie en ambitie 16

3.1 Visie 18
3.2 Leidende principes 18
3.3 Basisopgave en speerpunten 20

4 Strategie en verankering 23

4.1 Afvalwater 24
4.2 Hemelwater 25
4.3 Grondwater 29
4.4 Overige zorgplichten in de waterketen 31
4.5 Bijdragen aan klimaatbestendigheid 32
4.6 Bijdragen aan een goede waterbalans 34
4.7 Bijdragen aan waardevol water 34
4.8 Databeheer op orde 35

5 Uitvoeringsprogramma 36

5.1 Gezamenlijk programma 37
5.2 Planvorming en onderzoek 37
5.3 Beheer en onderhoud 37
5.4 Uitvoeringsmaatregelen 38
5.5 Facilitair/overig 38

6 Middelen 40

6.1 Personele middelen 41
6.2 Financiële middelen 41

7 Bijlagen 47

Bijlage A Wettelijk Kader
Bijlage B Taken en bevoegdheden
Bijlage C Overzicht lozingspunten
Bijlage D Referentieschema Stedelijk Waterbeheer
Bijlage E Waterketenvisie Water- en Klimaatkring West

1 INLEIDING

Woensdrecht ligt in een aantrekkelijke regio. Het is een fijne gemeente om in te wonen, werken en leven. Om dit zo te houden moet onder andere het watersysteem in het bebouwde en landelijke gebied tegen een stootje kunnen. Woensdrecht gaat voor een duurzame en klimaatbestendige gemeente.

Voorliggend gemeentelijk waterprogramma (hierna: GWP) is een bouwsteen om dit te realiseren. Het laat zien hoe we als gemeente Woensdrecht (verder) werken aan een robuust en flexibel riool- en watersysteem. Het beschrijft wat we willen bereiken en wat de rol van burgers en bedrijven is.

Het GWP is een goed planinstrument om mee te kunnen bewegen met de trends en ontwikkelingen binnen dit vakgebied. Zo is er bijvoorbeeld sprake van extremer weer door klimaatverandering, een veranderende verhouding tussen overheid en burgers en verandering in wetgeving. We stellen periodiek een nieuw plan op. Dit GWP is opgesteld voor de planperiode 2024-2027 en volgt het GRP van 2020-2023 op.

Figuur 1 Kooisloot

1.1 FUNCTIES EN GELDIGHEIDSDUUR

Het GWP beschrijft de uitdagingen die voor ons liggen, wat we op korte en lange termijn willen realiseren, wat we gaan doen en hoe we dit zo duurzaam mogelijk financieren vanuit de rioolheffing. De wettelijke en beleidskaders die ten grondslag liggen aan dit GWP zijn beschreven in Bijlage A. Het GWP vervult vier hoofdfuncties:

1. **Kader gemeentelijke zorgplichten** overzicht beleidskeuzes en ambities ten aanzien van stedelijk afvalwater, hemelwater en grondwater.
2. **Interne afstemming** met andere vakdisciplines binnen de gemeentelijke organisatie en met onze waterpartners.
3. **Externe afstemming** met burgers en bedrijven.
4. **Continuïteit en voortgangsbewaking** vanwege de relatief lange levensduur van stedelijke watervoorzieningen en kapitaalintensieve investeringen is een lange termijn aanpak essentieel (begroting, investeringen en evaluatie).

De Wet milieubeheer schrijft geen geldigheidsduur voor, hierin wordt de gemeente vrijgelaten. Om het zorgproces voor de riolering gaande te houden en aan te sluiten bij een raadsperiode hebben we gekozen voor een geldigheidsduur van vier jaar: 2024 tot en met 2027. De riolering ligt echter veel langer dan deze planperiode onder de grond. Om deze reden is dit GWP opgesteld met een doorkijk over de gehele gebruiksduur van de riolering. De rioolheffing en de lange termijn doelstellingen zijn (mede) gebaseerd op deze doorkijk.

1.2 SCOPE

Het GWP heeft meerdere raakvlakken met andere plannen en beleidsvelden binnen en buiten de gemeente. Het GWP is afgestemd op onderstaande beleid-, beheerplannen en onderzoeken van de gemeente Woensdrecht:

- Duurzaamheidsvisie
- Collegeprogramma
- Klimaatstresstest gemeente Woensdrecht
- Klimaatatlas West-Brabant
- Basis rioleringsplan (BRP)
- Beleid civiele kunstwerken
- Wegenbeleidsplan
- Uitvoeringsplanning

Er zijn een aantal dominante ontwikkelingen die directe aanleiding geven om deze planperiode verder te denken dan de traditionele invulling van de gemeentelijke watertaken. Ten eerste is dit het streven naar een klimaatbestendige leefomgeving. Hierdoor ontstaan nog meer dan vroeger raakvlakken met andere beleidsvelden die bijdragen aan de ruimtelijke inrichting: groen, weg en nieuwbouwplannen. Ten tweede is dit de komst van de Omgevingswet, die de vorming van een integrale omgevingsvisie, -plan en programma's verplicht stelt. Daarnaast hebben we communicatie en duurzaamheid hoog in het vaandel staan en willen we bewoners en bedrijven actief betrekken bij (uitvoering)plannen.

1.3 SAMENWERKING IN DE REGIO

We werken als gemeente Woensdrecht samen met waterschap Brabantse Delta, gemeenten Bergen op Zoom, Halderberge, Moerdijk, Roosendaal en Steenbergen, Brabant Water en Evides binnen het samenwerkingsverband Water- en Klimaatkring West (WKW). Dit is een werkregio in het kader van het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie (DPRA). De werkregio heeft als doel:

- Klimaatadaptatie: de regio klimaatbestendig en waterrobuust maken, zodat we in 2050 goed om kunnen gaan met het steeds vaker voorkomend extreem weer en voorbereid zijn op watertekorten, wateroverlast, overstromingsrisico's en een warmer klimaat.
- Waterketen: Het verder professionaliseren van de beheertaken in de waterketen en de (personele) kwetsbaarheid verminderen.

De werkregio geeft gezamenlijk invulling aan beleid en strategie, met behoud van verschillen per bestuurlijke organisatie. Specifieke taken worden centraal binnen de Water- en Klimaatkring West en/of SWWB (Samenwerken aan Water in Midden en West Brabant) uitgewerkt op basis van doelmatigheid.

De waterketen bestaat uit alle schakels die nodig zijn om water te winnen en uiteindelijk na gebruik weer te lozen. De waterketen bevat ook het oppervlakte watersysteem. De primaire doelen betreffen:

- Beschermen van de volksgezondheid
- Bijdragen aan voldoende schoon water
- Zorgen voor droge voeten
- Bijdragen aan een goed en duurzaam leefmilieu

De keten vertegenwoordigt veel zorgplichten die worden ingevuld door meerdere overheidsorganisaties. De invulling van de zorgplichten vindt vaak nog individueel plaats, waardoor we de integraliteit tussen de zorgplichten soms missen. De bekostiging van de zorgplichten vindt plaats middels belastingen. Om de publieke kosten zo laag mogelijk te houden is het van belang om te kijken of we maatregelen treffen met de grootst mogelijk winst voor de gehele waterketen. Bij missende integraliteit tussen de zorgplichten zal eerst op ambtelijk niveau worden geëscaleerd en indien nodig bestuurlijk niveau worden beslecht.

Bij het invullen van de zorgplichten riolering streven we naar zo laag mogelijke maatschappelijke kosten. Bij het treffen van maatregelen beschouwen we de integraliteit tussen alle zorgplichten in de waterketen. De waterketen omvat het totale watersysteem, van oppervlakte- en grondwater tot aan de drinkwatervoorziening en afvalwaterketen. Als waterpartners stellen we gezamenlijk beleid op en geven het een ‘couleur locale’. Om te komen tot voorliggend GWP hebben we het bestaande plan geactualiseerd op basis van gezamenlijke ambities en beleidskeuzes. Ook de financiële aspecten zijn herzien op basis van nieuwe inzichten en informatie.

1.4 OMGEVINGSWET

Na het van kracht worden van de omgevingswet (voorzien 1 januari 2024) is het gemeentelijk rioleringsplan niet langer een wettelijk verplichte planvorm maar kunnen elementen hiervan opgaan in respectievelijk de omgevingsvisie, -plan en -programma. Toch stellen we met dit GWP een opvolger van het GRP op. Het is immers een effectief planinstrument om de rioleringszorg te borgen en activiteiten af te stemmen. Daarbij houden we rekening met de beoogde opzet van de Omgevingsvisie, het Omgevingsplan en de programma’s.

Omgevingsvisie In de gemeentelijke Omgevingsvisie worden lange termijn beleidsdoelen opgenomen en kan worden aangegeven met welke instrumenten die beleidsdoelen zullen worden nagestreefd. Hoofdstuk 3 omvat de visie, ambitie, doelstellingen en leidende principes als bouwstenen voor de gemeentelijke Omgevingsvisie. Ook geven we in de visie aan op welke wijze we participatie vormgeven.

Omgevingsplan In het Omgevingsplan worden alle regels ten aanzien van de fysieke leefomgeving opgenomen. De beleidsregels maken onderdeel uit van het beleidskader zoals opgenomen in bijlage A. Op onderdelen zijn regels gekoppeld aan (de functies in) gebieden en geven we expliciet aan als sprake is van een verplichting. Met de komst van de Omgevingswet vervallen bepaalde regels op Rijksniveau en hebben we keuzevrijheid om deze over te nemen of los te laten.

Omgevingsprogramma Een Programma is een pakket van beleidsvoornemens en maatregelen om omgevingswaarden of doelen in de leefomgeving te bereiken en daaraan te blijven voldoen. De voorgenomen acties en (gebiedsgerichte en

gezamenlijke) maatregelen voor het thema (stedelijk) water en de bijbehorende financiële middelen zijn opgenomen in hoofdstukken 5 en 6.

1.5 LEESWIJZER

De opbouw van dit programma is als volgt:

Hoofdstuk 2: **Beeld van de huidige situatie**
Evaluatie afgelopen planperiode en beeld van areaal en toestand

Hoofdstuk 3: **Visie en ambities**
Omschrijving wat we de komende periode en op lange termijn willen bereiken

Hoofdstuk 4: **Strategie en verankering**
Hoe we de ambities gaan realiseren, bijbehorende beleidskaders en een vooruitblik op de juridische verankering daarvan

Hoofdstuk 5: **Uitvoeringsprogramma**
Het maatregelenprogramma voor de komende planperiode

Hoofdstuk 6: **Middelen**
Benodigde personele en financiële middelen, evenals onderbouwing van de rioolheffing (Kostendekkingsplan)

Bijlagen:

Bijlage A Wettelijk Kader
Bijlage B Taken en bevoegdheden
Bijlage C Overzicht lozingspunten
Bijlage D Referentieschema Stedelijk Waterbeheer
Bijlage E Waterketenvisie Water- en Klimaatkring West

2 HUIDIGE SITUATIE

Om de goede dingen goed te kunnen doen, is inzicht nodig in de ontwikkeling van het te beheren areaal, de toestand van de objecten en in het functioneren van het systeem nodig. Dit hoofdstuk geeft een indruk hoe we ervoor staan.

Ook kijken we terug op wat er goed gaat en waar er verbetering gewenst is. Dat vertaalt zich in aandachtspunten voor dit GWP voor de komende planperiode.

Figuur 3 De aanleg van een HWA-riool in de Demerstraat, Huijbergen (2022)

2.1 AREAAL EN TOESTAND

Onderstaand is een overzicht opgenomen van het areaal, de toestand en het functioneren.

Kenmerken

Voor het inzamelen en transporteren van het vrijkomende afval- en regenwater beschikken we als gemeente Woensdrecht over een rioolstelsel met een totale lengte van circa 188 km en 22 rioolgemalen. Om er voor te zorgen dat tijdens extreme neerslag minder snel wateroverlast optreedt, is het rioolstelsel voorzien van riooloverstorten en hemelwaterlozingspunten. Speciale rioolvoorzieningen (bergbezinkbassins) beperken de vuiluitworp van de riolering naar het oppervlaktewatersysteem. Het afvalwater in het buitengebied wordt ingezameld met 203 pompunits en verpompt via 64 km aan persleidingen. Al dit afvalwater wordt gezuiverd op de rioolwaterzuiveringsinrichtingen (RWZI) Putte, Bath, en Ossendrecht.

Binnen de gemeente Woensdrecht liggen twee grondwaterbeschermingsgebieden: Huijbergen en Ossendrecht. Lozingen op oppervlaktewater en/of in de bodem kunnen een bedreiging vormen voor de grondwaterkwaliteit. In Bijlage A is een overzicht met lozingspunten opgenomen. In navolgende tabellen hebben we de belangrijkste kenmerken van het stedelijk watersysteem van onze gemeente weergegeven.

Vrij vervalriolering
188.219 km totaal

63.56	km gemengd
63.4	km hemelwater (incl. DT)
61.259	km vuilwater

Gemalen
22 hoofdgemalen

Hemelwatervoorzieningen

8 infiltratievoorzieningen
7885 m^2 wadi's/groene bergingen

Drukriolering

64.39	km drukleidingen
203	pompunits

Overig

5 bergbezinkbassins
22 externe overstorten
46 HWA uitlaten
62 IBA's (septic tanks)
10111 kolken
27 meetpunten
272 duikers

Civiele kunstwerken Voor het beheer en onderhoud van de civiele kunstwerken is een (separaat) beleidsplan civiele kunstwerken opgesteld. Aanleiding van dit beleidsplan is de doelstelling van de gemeente Woensdrecht om het beheer en onderhoud van al haar kapitaalgoederen financieel en beleidsmatig goed op orde te hebben. Met civiele kunstwerken worden bedoeld objecten, vaak in wegen en watergangen, zoals bruggen, tunnels, viaducten en duikers. Deze objecten vallen vaak niet op in het dagelijks verkeer, met uitzondering van opvallende bruggen, maar hebben een essentiële functie bij de afhandeling van verkeer en waterstromen.

Kwaliteitstoestand

Jaarlijks wordt een deel van het vrijvervalrioolstelsel gereinigd en geïnspecteerd. Op die manier houden we een goed beeld van de toestand van het rioolstelsel en kunnen we de vervangingsplanning riolering baseren op inspectieresultaten en actuele knelpunten. Daarbij is de inspectiefrequentie afhankelijk van de verwachte kwaliteit van een streng in de tijd. Deze wordt o.a. bepaald door de leeftijd, functie en/of toestand van de objecten.

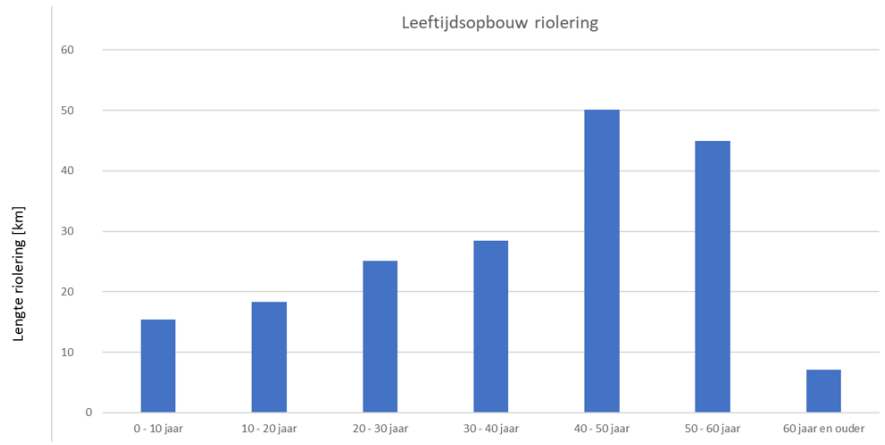

Figuur 4: Leeftijdsopbouw riolering Woensdrecht

Verouderd stelsel kan leiden tot water op straat en/of wateroverlast. Dit is het geval in Putte en Ossendrecht. In het volgende tekstkader worden de grootste knelpuntlocaties op een rij gezet.

Wateroverlast

De gemeente Woensdrecht heeft in 2019 haar basisrioleringsplan geactualiseerd en een klimaatstresstest uitgevoerd. Beide plannen maken het functioneren van het rioolstelsel en locaties met (potentiële) wateroverlastknelpunten inzichtelijk. De volgende locaties zijn potentieel gevoelig voor wateroverlast:

- Antwerpsestraat (Putte)
- Prinses Christinalaan, Europalaan, Sint Dionysiusstraat, Julianastraat (Putte)
- Keizerstraat (Putte)
- Kapucijnenstraat (Ossendrecht)
- Tulpstraat, Grensstraat (Putte)
- Verlengde Duinstraat/Plesmanlaan (Hoogerheide)
- De Vuurdoorn (Hoogerheide)
- Middenweg (Hoogerheide)
- Vinkenslag (Hoogerheide)
- Torontolaan/Canadalaan (Hoogerheide)
- Flemingstraat (Hoogerheide)
- Montgomerystraat, Wilhelmietenstraat (Huijbergen)
- ’t Eiland (Huijbergen)

2.2 TERUGBLIK EN AANDACHTSPUNTEN

Om aandachtspunten voor de komende planperiode in beeld te brengen hebben we een evaluatie uitgevoerd. Zowel gezamenlijk als waterpartners in de regio, als individueel.

Evaluatie samenwerkende waterpartners
Als waterpartners hebben we elkaar in de afgelopen planperiode nog beter leren kennen en er is inmiddels een voldoende vertrouwensbasis om bepaalde zaken gezamenlijk en efficiënt op te pakken. De verantwoordelijkheden zijn goed vastgelegd en het gezamenlijk optrekken bij beleid vertaalt zich in kennisopbouw en onderlinge afstemming. De uitbreiding van watertaken met klimaatzaken is erg waardevol gebleken. Als waterpartners maken we gebruik van elkaars bouwstenen, bijvoorbeeld de subsidieregeling klimaat. Het is wel zaak om een gezonde balans te houden tussen het gezamenlijk optrekken bij de gemeentelijke watertaken en bij klimaatzaken. Het ambitieuze uitvoeringsprogramma blijft op gespannen voet staan met de beschikbare personele capaciteit. Door onderbezetting en personele wisselingen zijn activiteiten doorgeschoven naar de komende planperiode. Kwetsbaarheid van de organisatie is een aandachtspunt.

In het algemeen kunnen we stellen dat er veel is uitgevoerd. Er is actief meegewerkt aan de aanleg van een toekomstbestendig watersysteem, bijvoorbeeld bij de voorbereiding en uitvoering van nieuwbouwprojecten (Groeve Boudewijn Ossendrecht, verzorgingstehuis Tante Louise in de Raadhuisstraat in Hoogerheide), en reconstructies (Demerstraat in Huijbergen, Sparrenlaan in Putte, het Putsmolentje en de Burgemeester Voetenstraat en de Augustijnenstraat in Ossendrecht). Binnenkomende vragen/meldingen zijn zorgvuldig afgehandeld. Talrijke kilometers riool zijn onderhouden, pompen en gemalen zijn regelmatig gereinigd, geïnspecteerd en als dat nodig was gerepareerd.

Er zijn minder vervangingsprojecten uitgevoerd dan gepland door structureel personeelstekort en veel personele wisselingen.

De gemeente heeft de afgelopen planperiode invulling gegeven aan haar basistaken op het gebied van water en riolering. Onderstaand volgt een korte terugblik op hoofdlijnen, bijzonderheden en leerpunten van de afgelopen periode:

Integraal werken Bij de uit te voeren werkzaamheden is ingespeeld op planologische en stedenbouwkundige ontwikkelingen en geplande werkzaamheden vanuit wegbeheer. Er worden zoveel mogelijk projecten gezamenlijk opgepakt om kosten te besparen en overlast te beperken. Om deze reden worden de rioolwerkzaamheden in de Augustijnenstraat in Ossendrecht (oorspronkelijk gepland in 2016) gelijktijdig met werkzaamheden vanuit wegbeheer gecombineerd. De rioolwerkzaamheden in de Grensstraat in Putte (zowel Nederland als België) worden in samenwerking met Belgische partners voorbereid (lees: Aquafin, gemeente Kapellen, gemeente Stabroek en de provincie Antwerpen). Behalve het afkoppelproject in de Grensstraat zal eveneens de Canadalaan te Putte worden meegenomen in het project. In verband met het grensoverschrijdende karakter (afstemming Vlaamse partners met Vlaamse overheid) en de infrastructurele projecten van de gemeenten Stabroek en Kapellen wordt de uitvoeringsplanning in afstemming met deze partijen bepaald.

Klimaatadaptatie De afgelopen planperiode heeft de gemeente een klimaatdialoog uitgevoerd en er wordt daaruit voortvloeiend een regionaal en lokaal uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie opgesteld. Voortkomende aandachtspunten en activiteiten zijn een nadere uitwerking van de klimaatadaptieve maatregelen uit dit GWP.

Voorzieningen op orde In de afgelopen planperiode zijn de water- en rioleringsvoorzieningen (riolen, kolken, rioolgemalen, randvoorzieningen, wadi's, etc.) planmatig gereinigd en geïnspecteerd, zodat het functioneren van deze voorzieningen op orde blijft. Daar waar nodig zijn deelreparaties uitgevoerd.

- De persleiding in de Duinstraat in Hoogerheide is vervangen. De persleiding in de Verlengde Duinstraat in Hoogerheide zal in deze planperiode worden vervangen.
- In afgelopen planperiode is gestart met het inpassen van een infiltratie/transportriool (IT-riool) in de Augustijnenstraat en worden bovengrondse maatregelen getroffen.

- Ook is er een digitaal beheersysteem (GBI) ingericht. Om dit systeem te optimaliseren, wordt de data geüpdatet en worden de inspectieresultaten gedigitaliseerd.

Personele capaciteit Tijdens de planperiode van het vGRP 2020-2023, net zoals in de planperiode daarvoor, hebben personeelswisselingen (zowel op gebied van beheer en beleid) als wijzigingen in taken en verantwoordelijkheden plaatsgevonden (met name op gebied van rioolbeheer). Op basis van de rekentool kwantitatieve formatie van RIONED is structureel sprake van te weinig personele capaciteit. Dit leidt tot achterstand in investeringen (vervanging/relinen/verbeteringen), projecten die niet of later worden uitgevoerd, en achterlopend ad hoc (gemalen)beheer. Voor een doelmatig rioolbeheer (inclusief het op orde krijgen van databeheer) is het wenselijk/noodzakelijk dat de formatie op orde is.

Efficiëntie Een groot aandeel van het rioolstelsel in gemeente Woensdrecht is gemengd riool. Dit zorgt ervoor dat veel hemelwater verloren gaat, vooral op de hoger gelegen gebieden. Tegelijkertijd resulteert dit in een duur en inefficiënt reinigingsproces in de rioolwaterzuiveringsinstallaties en overbelasting van het gemeentelijk stelsel.

Figuur 5 Hemelwateroverstort van de Sparrenlaan op de Eendenvijver, Putte

2.3 ONTWIKKELINGEN

Het gemeentelijke waterbeheer staat niet op zich, maar is continu in beweging door diverse uitdagingen en ontwikkelingen. De belangrijkste zijn onderstaand beschreven en vormen de basis voor de speerpunten komende planperiode (Hoofdstuk 3).

Klimaatverandering Het klimaat is aan het veranderen en leidt tot meer extremen. Het wordt natter, droger en warmer. In het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (DPRA) zijn doelstellingen opgenomen om in 2050 een klimaatrobuuste leefomgeving te hebben. Het (hemel) watersysteem en de afvalwaterketen moet de neerslag zo goed als mogelijk kunnen verwerken. Het besef groeit dat dit niet meer uitsluitend met grotere rioolbuizen is op te vangen, maar dat een integrale aanpak noodzakelijk is. We zullen in het kader van klimaatadaptatie een afweging moeten maken tussen het accepteren of beperken van schade door wateroverlast bij extreme buien. Deze aanpak richt zich op afstemming binnen de waterketen, in de openbare ruimte (klimaatadaptatie) en op particulier terrein.

Naast extremere neerslag is verdroging een adaptatieopgave die plek heeft in het GWP. De afgelopen jaren hebben we te maken gehad met langdurige perioden van droogte. Door langdurige droogte kan schade ontstaan aan funderingen en gebouwen, aan groenvoorzieningen en mogelijk ook aan infrastructuur. Daarnaast zijn tijdens periode van droogte aanvullende kosten nodig voor het bewateren van de beplanting. Door droogte komen ook sectoren onder druk te staan zoals voedsel en -drinkwaterproductie en (proceswater en koeling voor) industrie. Ook neemt de schade aan de natuur en het risico op natuurbranden en waterkwaliteitsproblemen toe.

Omdat het grondwatersysteem in Brabant nog steeds onder druk staat heeft provincie Noord-Brabant in 2018 nieuw grondwateronttrekkingsbeleid vastgesteld. De uitvoeringsregels zijn gericht op waterbesparing, terugdringen laagwaardig gebruik en minder consumeren. In 2022 heeft de provincie Noord-Brabant samen met 13 waterpartners het Grondwaterconvenant 2021-2027 opgesteld. De aanbevelingen van de Adviescommissie Droogte (gericht op lange termijn 2040) worden gecombineerd met de acties uit dit Grondwaterconvenant (korte termijn tot 2027) tot een Droogteagenda voor Brabant 2040. Met dit GWP willen we hieraan een bijdrage leveren en Woensdrecht minder kwetsbaar maken voor droogte.

Droogteagenda Brabant

Rondom de droogteopgave en het grondwaterdossier spelen belangrijke ontwikkelingen in Noord-Brabant, ook voor de gemeente Moerdijk. Met het Grondwaterconvenant 2021-2027 sloten 13 Brabantse (water)partijen een overeenkomst om samen te werken aan herstel en bewaking van de grondwaterbalans. In september 2022 bracht de adviescommissie Droogte met het rapport “Zonder water, geen later” voorstellen uit voor de aanpak van droogte in Brabant. De acties uit het Grondwaterconvenant (korte termijn tot 2027) en het adviesrapport (gericht op lange termijn 2040) zijn gecombineerd tot een Droogteagenda 2040 voor Brabant. Bij de Droogteagenda zijn ook gemeenten betrokken. In Woensdrecht borgen we de Droogteagenda waar mogelijk in ons beleid.

Water en bodem sturend Eeuwenlang hebben we het water en bodem aangepast, zodat we hier fijn kunnen wonen en leven. Door een veranderend klimaat lopen we steeds vaker tegen de grenzen van het water- en bodemsysteem aan en staat een veilig en gezonde leefomgeving onder druk. Bij ruimtelijke ontwikkelingen zetten we in op water en bodem als sturend element. We werken vanuit de randvoorwaarden die het water- en bodemsysteem stellen. Zo houden we publieke kosten voor risicomitigatie en schadelijke neveneffecten beperkt en passen we het principe ‘niet afwentelen’ toe. We willen keuzes niet afwentelen op de toekomstige generaties, andere gebieden of functies en van privaat naar publiek. We houden meer rekening met extremen en beschouwen het omgaan met wateroverlast, droogte en de bodem in samenhang.

Nederland moet van een vergiet weer een spons worden. Structurerende keuzes zijn hierin voldoende water, schoon en gezond water en ruimte voor water.

Water en Bodem Sturend

Op landelijk niveau wordt gewerkt aan de uitwerking van het principe Water en Bodem Sturend. 25 november 2022 heeft het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat per brief aan de Tweede Kamer het belang van onze bodem en ons water benadrukt. In de brief staan concrete, sturende en verstrekkende keuzes ten aanzien van water en bodem, die vragen om een integrale aanpak. Met het GWP sorteren we waar mogelijk voor op deze ontwikkeling en wat het betekent in de lokale context van gemeente Woensdrecht. Een greep uit de structurerende keuzes:

- *We creëren ruimte voor het vasthouden, bergen en afvoeren van water in onze ruimtelijke inrichting, landgebruik en landbeheer. Dit wordt vanaf heden door het Rijk, de waterschappen, provincies en gemeenten uitgewerkt en in de gebiedsprogramma's opgenomen.*
- *We passen de maatlat voor een klimaatadaptieve en natuurinclusieve bebouwde omgeving toe.*
- *Er komen afspraken om de bodem minder te bedekken, voor een gezondere bodem, minder hitte en wateroverlast. Denk aan minder stenen in de stad.*
- *Op verschillende plekken komt een hoger grondwaterpeil. Per gebied bekijken de betrokkenen in welk tempo welk doel kan worden bereikt.*
- *Water moet van goede kwaliteit blijven en bedrijven en inwoners gaan 20% minder drinkwater gebruiken.*
- *Lokale overheden worden verzocht zowel op dijken de biodiversiteit te bevorderen als binnendijks ruimte te zoeken voor natuurlijke achteroevers;*
- *We versterken de regie op de inrichting van de ondergrond. Rijk en gemeenten ontwikkelen hiervoor een gezamenlijk instrument.*

Uitputting energie en grondstoffen Wereldwijd worden grondstoffen schaarser of raken zelfs helemaal uitgeput. Dit betekent onder meer dat de Nederlandse energiehuishouding duurzamer en minder afhankelijk van eindige fossiele brandstoffen moet worden. Afvalwater en reststromen worden daardoor steeds waardevoller, zowel vanuit het oogpunt van verduurzaming, maatschappelijke verantwoordelijkheid of een economisch rendabele business case.

Veranderende wetgeving Een belangrijke ontwikkeling voor dit GWP is de komst van de Omgevingswet. De Omgevingswet stelt, veel meer dan de traditionele ruimtelijke ordening, de fysieke omgeving centraal. Leefbaarheid en gezondheid spelen hiermee een meer nadrukkelijke rol in de belangenafweging tussen mobiliteit, water, groen, bebouwing etc. Met het in werking treden van de Omgevingswet zal het GWP naar verwachting facultatief worden en opgaan in de omgevingsvisie, het omgevingsplan en programma's.

Energietransitie De openbare ruimte gaat veranderen. Zo zal met de verandering naar een aardgasloze samenleving een nieuwe ondergrondse energie-infrastructuur ontstaan, waarbij ook afvalwater steeds meer leverancier wordt van energie en grondstoffen. Met het ontkoppelen van gasleidingen en de (mogelijke) aanleg van ondergrondse warmwaterleidingen gaat de straat open. Dit biedt kansen om de onder- en bovengrondse infrastructuur kostenefficiënt te vernieuwen en samen meerwaarde te creëren. De regio West-Brabant heeft de ambitie om in 2050 energieneutraal te zijn. Om deze ambitie waar te maken is op korte termijn een versnelling van de energietransitie nodig. Met de regionale energiestrategie gaat de regio het tempo verhogen. Doel van de regionale energie- en klimaatstrategie is om op regionaal niveau stevig in te zetten op de energietransitie. Door krachten in de regio te bundelen, barrières te slechten, de totstandkoming van concrete projecten te versnellen en aan te haken op economische, ruimtelijke en maatschappelijke ontwikkelingen.

Participatie en bewustzijn We kunnen de gebouwde omgeving niet in één keer klimaatbestendig en waterrobuust maken. Opgaven worden daarom steeds vaker

integraal opgepakt en gekoppeld aan andere ruimtelijke ontwikkelingen. Op deze wijze lossen we niet alleen (potentiële) problemen op maar verhogen we tevens de leefbaarheid van de omgeving. Aangezien meer dan vijftig procent van de gebouwde omgeving in handen is van particulieren/ private partijen, ligt het voor de hand om gezamenlijk op te trekken. Dit past in de geest van de Omgevingswet, waarin participatie wordt bevorderd door minder regels en meer speelruimte.

Vitaliteit Bij langdurige uitval van de water infrastructuur, bijvoorbeeld door een langdurige stroomstoring of een massale hack, kan maatschappelijke ontwrichting optreden. In dat geval is sprake van een aanzienlijk verstorend effect, veel slachtoffers, grote (economische) schade en aantasting van vitale belangen. Bovendien kan adequaat herstel van deze infrastructuur zeer lang gaan duren en zijn er geen reële alternatieven voorhanden, terwijl grote groepen personen hier afhankelijk van zijn. Wanneer een verstoring of uitval van een proces maatschappelijke ontwrichting kan veroorzaken is dit proces vitaal. De waterketen heeft volgens het Deltaprogramma een vitale en kwetsbare functie en dient als zodanig benaderd te worden. Het Rijk is verantwoordelijk voor de bescherming van vitale en kwetsbare functies die van belang zijn op nationaal niveau. Maar het Rijk kan deze taak niet alleen uitvoeren. Zij moet daarvoor samenwerken met beheerders, gemeenten, waterschappen, provincies en veiligheidsregio's.

Veiligheid Bij het inrichten van riolering, transportsysteem en zuivering is het momenteel nog geen gemeengoed om rekening te houden met de risico's en gevolgen van overstromingen. De kwetsbaarheid van de afvalwaterketen bij overstromingen is in het kader van het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie (DPRA) in beeld gebracht. Waterschap Brabantse Delta heeft in het kader van waterveiligheid stresstesten van het regionale watersysteem uitgevoerd. Gemeente Woensdrecht heeft de kwetsbare locaties in beeld gebracht voor wateroverlast (overstroming en hevige buien), droogte en hitte. De resultaten van deze stresstesten worden meegenomen in de integrale aanpak klimaatadaptatie met risicodialoog en uitvoeringsagenda.

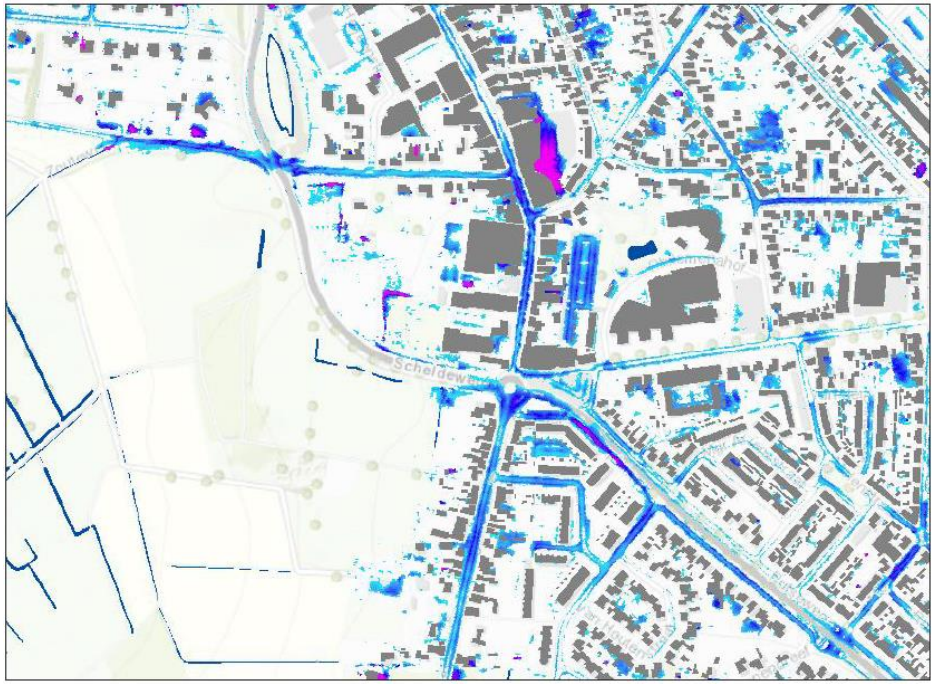

Figuur 6: Voorbeeld van een resultaat uit een hydraulische simulatie van water op straat in Woensdrecht/Hoogerheide (70 mm in één uur)

3 VISIE EN AMBITIE

In dit hoofdstuk kijken we vooruit, beschrijven we wat we willen bereiken en laten we zien hoe we daar vanuit een goede basis en met gepaste ambities en (gezamenlijke) strategieën naartoe werken. Een goede basis verkrijgen we met het continueren van de uitvoering van planmatige taken.

Samen met onze waterpartners hebben we de Waterketenvisie geactualiseerd voor een toekomstbestendige waterkring. Deze visie geeft richting aan dit plan en vormt een bouwsteen voor de Omgevingsvisie.

Figuur 7 Verlaagd groen fungeert als wadi aan de Sparrenlaan

Figuur 8 Waterketenvisie Water- en Klimaatkring West

3.1 VISIE

Regionale visie

Samenwerkingsverband Water- en Klimaatkring West streeft naar het ontwikkelen van een toekomstbestendig water- en klimaatsysteem. Binnen deze kring werkt gemeente Steenbergen met partners samen aan gezamenlijk beleid, kennisdeling, innovaties, capaciteit en het verbinden van partijen. Het doel is om de totale waterketen optimaal in te richten en een veerkrachtig zoetwatersysteem te ontwikkelen. Hierbij staat de leefbaarheid van de omgeving centraal, waarbij waterbesparing, het waardevoller maken van water en het bevorderen van een gezonde bodem belangrijke speerpunten zijn. De voorgaande illustratie (Figuur 6) geeft de geactualiseerde Waterketenvisie weer. In Bijlage E is de gezamenlijke visie uitgeschreven.

Gemeentelijke visie

In aanvulling op deze regionale waterketenvisie bevatten met name de bestuurlijke visie en het uitvoeringsprogramma duurzaamheid belangrijke randvoorwaarden en aanvullingen voor de waterketenvisie.

Uit het Collegewerkprogramma gemeente Woensdrecht 2022-2026:

- “Een kwalitatief goede en betaalbare inrichting van de openbare ruimte;
- Samen met onze inwoners, ondernemers en het onderwijs de biodiversiteit en klimaatbestendigheid naar een hoger niveau tillen;
- We denken op een duurzame en klimaatbestendige manier en handelen daarnaar in de ontwikkeling en uitvoering van plannen op alle beleidsterreinen;
- Bij het realiseren van nieuwe woningen, zetten we bewezen technieken in om zoveel mogelijk klimaatbestendig en natuurinclusief te bouwen.”

Om de prijsstijgingen op te kunnen vangen zullen we ter compensatie vanuit de meerjarenbegroting 2023 structureel budget toevoegen aan de prijsindex.

In het gemeentelijke Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid (2018-2022) zijn de volgende thema’s opgenomen:

- Circulaire economie/duurzaam inkopen en aanbesteden: Dit houdt in dat het ontwerp de levensduur zoveel mogelijk moet verlengen, dat materialen gebruikt worden met een lange levensduur en dat bouwtechnieken en applicatiewijzen worden gekozen die een lange levensduur mogelijk maken. Uitgangspunt hiervoor is ‘weinig maar goed onderhoud’ in plaats van ‘matig maar vaak onderhoud’. Dit zal ook resulteren in een betere en meer beheersbare financiële situatie.
- Toxische stoffen (conserveringsstoffen) mogen niet worden toegepast in verband met uitspoeling en migratie naar bodem en water.
- Energie van de Brabantse Wal.
- Kwaliteit van leven.
- Duurzame mobiliteit.

Op moment van schrijven wordt het Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid geactualiseerd.

3.2 LEIDENDE PRINCIPES

Bij de invulling van onze wettelijke watertaken en het nastreven van onze ambities laten we ons leiden door onderstaande leidende principes:

Meerwaarde creëren Waar mogelijk creëren we vanuit de invulling van de zorgplichten meerwaarde voor de omgeving:

- We dragen (binnen de reikwijdte van de wettelijke zorgplichten) bij aan ontwikkelingen die meerwaarde hebben voor onze leefomgeving. Daarbij stellen we ons omgevingsgericht op en kijken nadrukkelijk ook naar mogelijke bijdragen aan of effecten op o.a. gezondheid en omgevingskwaliteit.

- Voor een goede kwaliteit van ons water blijven we handelen in lijn met de Kaderrichtlijn Water (KRW) en Grondwaterrichtlijn (GWR). Daarbij hebben we oog voor de ecologie, de morfologie (beperken piekafvoeren), de stoffen in het water én het vermijden van (nieuwe) gezondheidsrisico's.

- We kijken zowel binnen als buiten de gemeentegrens of en hoe we, ontwikkelingen die gaande zijn, slim kunnen combineren. We wentelen waterproblemen niet af, tenzij dit op regionaal niveau doelmatiger is.

- In ons eigen handelen kijken we bewust naar hoe klimaatproof en energie-efficiënt wij dit doen en leggen hierbij de nadruk op het bevorderen van duurzame initiatieven.

Doelmatig waterbeheer In lijn met het bestuursakkoord Water blijven we streven naar een zo doelmatig mogelijke werking van de waterketen:

- Bij onze werkzaamheden kijken we of het meerwaarde heeft om gezamenlijk op te trekken binnen de waterkring. We verdelen de watertaken op zodanige wijze dat we optimaal gebruik kunnen maken van elkaars kennis en ervaring.

- Het ingezette pad van uniformering op het vlak van o.a. maaien en baggeren, meten en monitoren, centraal databeheer, asset management, kostentoerekening en incidentenbeheersing zetten we door. We streven als waterpartners naar synergie door gezamenlijk infrastructurele werkzaamheden te plannen en verhogen daarmee tevens de kwaliteit.

- Door gezamenlijk te meten en de data te analyseren ontstaat inzicht in kwetsbare onderdelen/locaties en onbenutte capaciteit. Door de verkeerstoren optimaal in te richten houden we een vinger aan de pols en kunnen we tijdig anticiperen op situaties.

- Voldoende gebiedskennis en systeemkennis zijn van belang om de juiste investeringsbeslissingen te kunnen nemen. Met het verminderen van de afhankelijkheid van derden ontwikkelen we eigen kennis en blijven we goed in staat om projecten in regie uit te voeren. Zeker op het gebied van asset management en klimaatadaptatie kunnen we nog veel kennis uitwisselen tussen de waterketenpartners onderling en daarbuiten.

- Conform de "Aanvullende afspraken Bestuursakkoord Water" ontwikkelen we de komende planperiode een (gezamenlijke) visie en aanpak door, om de kansen van de informatiesamenleving beter te benutten en de risico's van digitale dreigingen te beperken.

Participatie In lijn met het gedachtengoed van de Omgevingswet willen we de maatschappelijke betrokkenheid verhogen:

- We vinden participatie van omwonenden en betrokkenen bij projecten in de buitenruimte een vanzelfsprekende zaak. Waar mogelijk willen we dat omwonenden ook feitelijk meedoen aan en kunnen profiteren van projecten.

- Inwoners en ondernemers willen we via gerichte communicatie betrekken bij het uitvoeren van onze watertaken en het nastreven van ambities. We richten onze communicatie in op een traject van waterbewust worden, naar waterbewust zijn en richting waterbewust handelen.

- In wateroverlastgevoelige gebieden raadplegen we perceeleigenaren en daar waar de urgentie hoog is zoeken we in de vorm van een risico- of klimaatdialoog naar een gedragen balans tussen korte en lange termijn oplossingen versus het accepteren van eventueel optredende waterschade.

3.3 BASISOPGAVE EN SPEERPUNTEN

Als gemeente hebben we een wettelijke zorgplicht voor afvalwater, hemelwater en grondwater. Ook hebben we een rol in de zorg voor oppervlaktewater en drinkwater. Met dit GWP blijven we de komende planperiode planmatig en doelmatig invulling geven aan deze gemeentelijke kerntaken (de basisopgave). Daarmee dragen we bij aan de volgende omgevingsgerichte lange termijn doelstellingen:

- Bescherming van de volksgezondheid;
- Droge voeten (bebouwd gebied);
- Schoon water en een schone bodem.

In het verlengde van deze basisopgave hebben we de ambitie om, binnen de reikwijdte van de zorgplichten, bij te dragen aan gemeenschappelijke doelen zoals klimaatadaptatie, duurzaamheid en een gezonde leefomgeving. Om bovenstaande visie te verwezenlijken willen we niet alleen als partners in de (openbare) ruimte en in de waterketen samenwerken, maar ook met bewoners en bedrijven. Bewustwording van de uitdagingen waar we voor staan, is hiervoor een belangrijke eerste stap. Door samen te werken zetten we stappen en maken we impact.

Om invulling te geven aan onze visie en bijbehorende ambities/gemeenschappelijke doelen werken we de komende planperiode (verder) aan vier speerpunten:

- Werken aan klimaatbestendigheid;
- Werken aan een goede waterbalans tussen bebouwd en landelijk gebied;
- Werken aan waardevol water;
- Databeheer op orde.

Speerpunt 1: Werken aan klimaatbestendigheid

Het klimaat is aan het veranderen. Dat leidt o.a. tot zwaardere buien, een toename van warme dagen en langdurig droge perioden en een verandering van de biodiversiteit. Deze verandering stelt nieuwe eisen aan het watersysteem, de waterketen en de omgeving willen we droge voeten en een leefbare omgeving behouden.

Klimaatadaptatie is het proces waardoor we, als samenleving, de kwetsbaarheid voor klimaatverandering verminderen of waardoor we profiteren van de kansen die een veranderend klimaat biedt. In het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie ligt hierbij de focus op de thema’s waterveiligheid, wateroverlast, hittestress en droogte. Ook is er een toenemende aandacht voor behoud van biodiversiteit.

Rijk en decentrale overheden hebben met betrekking tot klimaatadaptatie afgesproken zich tijdig aan te passen aan de (versnelde) klimaatverandering om schade te beperken en kansen te pakken. In het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie is de ambitie opgenomen om Nederland in 2050 klimaatbestendig en waterrobuust te hebben ingericht.

In de afgelopen planperiode zijn er stresstesten uitgevoerd en wordt er aan de hand van risicodialogen een Uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie ontwikkeld. Het programma wordt naar verwachting eind 2023 vastgesteld. In het uitvoeringsprogramma zetten we in op het inrichten van een klimaatadaptieve openbare ruimte. Dit doen we met maatregelen die meerdere opgaven tegelijkertijd aanpakken (zogenoemde koppelkansen). Verschillende acties die bij het uitvoeringsprogramma horen, zoals het optuigen van een subsidieregeling voor groene daken, dragen bij aan het stimuleren en faciliteren van klimaatbewustzijn van inwoners.

Ambitie:

Onze ambitie is om binnen de reikwijdte van de zorgplichten bij te dragen aan andere klimaatthema’s dan wateroverlast zoals droogte, hittestress en

biodiversiteit door meekoppelkansen te benutten en belanghebbenden bij elkaar te brengen. Andere kansen zijn de vervangingsbehoefte van infrastructuur bij nutsbedrijven en de ontwikkelingen in het kader van de energietransitie.

Speerpunt 2: Werken aan een goede waterbalans tussen bebouwd en landelijk gebied

Wijzigingen in grondwateronttrekkingen en/of het optreden van langdurig droge of natte perioden als gevolg van klimaatverandering kunnen het verloop van de grondwaterstand beïnvloeden. Deze effecten kunnen we opvangen door de natuurlijke veerkracht van het watersysteem te versterken en te benutten.

Open water is functioneel, maar draagt tegelijk ook bij aan de kwaliteit van de leefomgeving. De behoefte aan gezond, schoon en voldoende water zal er altijd zijn en blijven. Vanuit de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) en de Europese Grondwaterrichtlijn (GWR) wordt gewerkt aan gezond en schoon water. Het waterschap en de gemeenten hebben een resultaatverplichting voor het realiseren van de maatregelen die bijdragen aan de KRW- en GWR-doelen. Vanuit het Deltaplan Hoge Zandgronden (DHZ) wordt gewerkt aan het keren van een dreigend watertekort op de hoge zandgronden in Zuid-Nederland. Er is echter een sterke afhankelijkheid van gebiedspartners om dit te kunnen bereiken. Alleen als ieder zijn deel doet en we gezamenlijke doelen in het oog houden leidt het totaal aan verbetermaatregelen tot een goede waterbalans en mogelijk zelfs een plus op de omgevingskwaliteit.

We streven naar een natuurlijke fluctuatie zonder dat hierdoor overlast wordt ervaren als gevolg van structureel te hoge of te lage grondwaterstanden. Met het oog op een duurzame drinkwatervoorziening beschermen we onze zoetwatervoorraad en zorgen voor back-up in geval van nood. Aangezien een groot deel van het hemelwater nog wordt afgevoerd is de grondwaterstand en hiermee de drinkwaterwinning gebaat bij afkoppeling van verhard oppervlak en infiltratie van hemelwater in de bodem.

Figuur 9 Kooisloot, Hoogerheide

Ambitie:

We streven naar een natuurlijke fluctuatie zonder dat hierdoor overlast wordt ervaren als gevolg van structureel te hoge of te lage grondwaterstanden. Met het oog op een duurzame drinkwatervoorziening beschermen we onze zoetwatervoorraad. We sturen op afkoppeling van verhard oppervlak en infiltratie van hemelwater op de hoge(re) en droge(re) zandgronden.

Speerpunt 3: Werken aan waardevol water

Als gemeente zamelen we afvalwater in en het waterschap transporteert en zuivert dit afvalwater en verwerkt het tot reststoffen. Duurzaamheid, innovatie, klimaatbestendigheid, samenwerking en kostenbeheersing gaan hand in hand bij de verwerking van afvalwater. Om voorbereid te zijn op de toekomst en ook op de lange termijn kostenefficiënt te werken zullen we moeten vernieuwen. Bijvoorbeeld door energie en grondstoffen terug te winnen en schoon water opnieuw te gebruiken.

Ambitie:

We volgen de ontwikkelingen op het vlak van terugwinnen en hergebruiken van water-, energie en grondstoffen en koppelen belanghebbenden aan elkaar indien zich kansen voordoen.

Speerpunt 4: Databeheer op orde

Goed databeheer is cruciaal in het kader van het verlagen van kwetsbaarheid (door o.a. personeelswisselingen), het vergroten van veiligheid (KLIC), het (extern) uitwisselen van informatie, het onderbouwen van de investeringen (planning en financiën) en het ondersteunen bij een toenemende complexiteit van werkzaamheden. Bij het aanpakken van overlastknelpunten kan een actueel beheersysteem inzicht geven in mogelijke oorzaken en het faciliteert in het in kaart brengen van mogelijke oplossingsrichtingen.

Ambitie:

We hebben inzicht in de ligging en kenmerken van ons stedelijk watersysteem. Achterstanden die in het verleden zijn ontstaan verwerken we tijdens de planperiode weg. Nieuwe mutaties verwerken we binnen drie maanden na afronding van de werkzaamheden.

4 STRATEGIE EN VERANKERING

In hoofdstuk 4 laten we zien hoe we invulling geven aan de zorgplichten en aan onze speerpunten. Deze strategie betreft de gezamenlijke koers en eventueel gemotiveerde afwijking daarvan voor onze gemeente Woensdrecht. Ook omschrijven we, waar relevant, hoe we ons beleid juridisch (willen gaan) verankeren.

In Bijlage D is dit beleidskader in meer detail overzichtelijk weergegeven in een Referentieschema Stedelijk Waterbeheer. Daarnaast schetst Bijlage B de context van taken en verantwoordelijkheden die bij de gemeente of juist bij andere partners of de particulier liggen.

Figuur 10 Noordpolder

4.1 AFVALWATER

De inzameling en transport van (afval-)water is van belang voor een gezonde, veilige en comfortabele leefomgeving. Alle percelen en woonschepen op het gemeentelijk grondgebied waar afvalwater vrijkomt, moeten zijn voorzien van een aansluiting op de riolering, uitgezonderd bij specifieke situaties waar lokale behandeling doelmatiger is. Afvalwater zamelen we zoveel mogelijk afzonderlijk van regen- en grondwater in en voeren het af naar een zuivering. Regen- en grondwater voeren we bij voorkeur niet af naar de RWZI. Alle lozingen zijn gesaneerd.

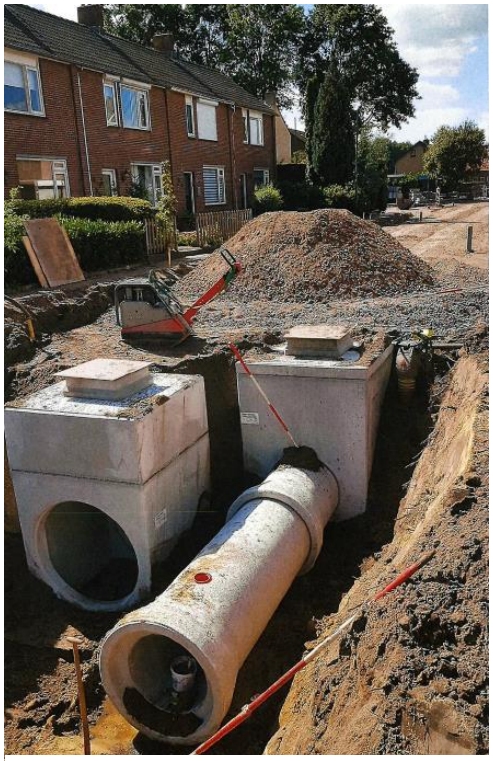

Figuur 11 Nieuwe riolering in de Demerstraat, Huijbergen

Lozing van huishoudelijk afvalwater Bij de inzameling en het transport van huishoudelijk afvalwater maken we naast riolering ook gebruik van drukriolering en individuele behandelingsinstallaties voor afvalwater (IBA's). Een IBA-systeem (Individuele Behandeling van Afvalwater) is voor de lozing van huishoudelijk afvalwater niet toegestaan als binnen 40 meter van de erfgrens riolering ligt. Voor WM-inrichtingen is het afstandscriterium gekoppeld aan de omvang van de lozing (conform activiteitenbesluit). In totaal zijn er 62 IBA's geïnstalleerd in Woensdrecht. Deze zijn in beheer van het waterschap Brabantse Delta.

Onder de huidige wetgeving bepaalt de afstand tot de riolering of bij nieuwe aanleg/vervanging moet worden aangesloten op de riolering. Hier mag niet van worden afgeweken. De Omgevingswet geeft gemeenten de beleidsruimte om voortaan zelf te bepalen wanneer aansluiten op de riolering wenselijk/doelmatig is. De provincie heeft geen rol meer bij de invulling van de zorgplicht voor stedelijk afvalwater in het buitengebied. Gemeente en waterschap dienen samen de meest gewenste lozingsroute te bepalen.

We kunnen als gemeente ervoor kiezen om de huidige afstandseisen te handhaven en indien nodig te werken met maatwerkvoorschriften óf te kiezen voor werkingsgebieden waarin we de afstandseisen loslaten. We kunnen hierbij ook nog kiezen voor één werkingsgebied of een werkingsgebied per lozingscategorie (afstand en omvang lozing). Vooralsnog kiezen we voor het vasthouden aan de huidige criteria en nemen we de regels over uit de bruidsschat. De bruidsschat bestaat uit algemene regels op rijksniveau, die bij inwerking treden van de Omgevingswet, verschuiven naar gemeentelijk niveau. De komende planperiode bekijken we samen met het waterschap of het doelmatiger is om, in het spoor van het omgevingsplan, de bestaande criteria te vervangen door een transparant afwegingskader.

Nieuwe aansluitingen De kosten van nieuwe rioolaansluitingen verrekent de gemeente op basis van werkelijk gemaakte kosten. De gemeente is voornemens om over te stappen naar een systematiek met vaste bedragen.

Foutaansluitingen Het lozen van hemelwater op het drukrioleringsstelsel is verboden. Foutieve aansluitingen zijn een terugkerend probleem. In de vorige planperiode is budget opzijgezet voor een onderzoek naar foutaansluitingen. Dit onderzoeksbudget is (nog) niet besteed door een gebrek aan personele capaciteit. Daarom zetten we net als de vorige periode opnieuw in op structureel onderzoek om foutaansluitingen op te sporen.

Onderhoud drukriolering Het onderhoud aan de drukriolering voeren we als gemeente zelf uit. Het in stand houden van drukriolering kost relatief veel beheer- en onderhoudskosten. Om deze reden nemen we ook alternatieven in beschouwing, daar waar van toepassing.

Afvalwater en de Omgevingswet

De activiteitengebonden verplichting tot het hebben van een vetafscheider komt te vervallen. Het is volgens het Kabinet effectiever om gemeenten in het omgevingsplan te laten bepalen wie wel een vetafscheider moet hebben. Dit geeft de gemeente extra mogelijkheden voor het nemen van maatregelen.

4.2 HEMELWATER

De zorgplichten voor hemelwater betreft nadrukkelijk een inspanningsverplichting. Periodiek terugkerende plaatselijke wateroverlast gaan we zoveel mogelijk tegen in openbaar gebied. Hemelwater voeren we bij voorkeur niet af naar de RWZI. Hemelwater dat valt in openbaar gebied verwerken we lokaal en anders regionaal, bij voorkeur door infiltratie of tijdelijke berging. Afkoppelen moet een meerwaarde opleveren voor het totale (stedelijke) watersysteem.

Verwerking van hemelwater Voor de omgang met hemelwater is het vertrekpunt dat we willen voorkomen dat hemelwater tot afstroming komt. In drie van de vijf kernen (Putte, Ossendrecht en Huijbergen) ligt op dit moment in grote delen een gemengd stelsel. Wanneer die stelsels aan vervanging toe zijn, brengen we in de basis een gescheiden stelsel terug. We werken volgens de voorkeursvolgorde vasthouden-bergen-afvoeren van hemelwater. Daarbij staat het ‘voorkomen dat hemelwater tot afstroom komt’ voorop (bijvoorbeeld door te infiltreren). Bij afstromend hemelwater afkomstig van verhard oppervlak hanteren we vervolgens de voorkeursvolgorde waterkwantiteit:

1. **Bergen en infiltreren op eigen terrein**
   Niet afwentelen van privaat naar publiek, om kosten voor risicomitigatie te beperken
2. **Tijdelijke opslag in openbaar gebied met uitloop naar groen**
   Bij voorkeur bovengrondse opslag. Uitloop naar groen om schadelijke neveneffecten zoveel als mogelijk te beperken.
3. **Afvoeren op bovengrondse hemelwatervoorziening**
   Af te voeren water slim verdelen door waar het kan te lozen op bovengrondse hemelwatervoorziening (watergang, weg met afwateringsfunctie, etc.)
4. **Afvoeren op een ondergrondse hemelwatervoorziening**
5. **Afvoeren op een gemengd rioolstelsel richting RWZI**

Verminderen van drinkwatergebruik Drinkwater wordt schaarser. Onnodig gebruik ervan belast de watervoorraad en vergroot de druk op waterzuiveringsinstallaties. Om zuiniger om te gaan met water en minder drinkwater te verspillen, onderzoeken we de mogelijkheden om hemelwaterhergebruik effectief in te zetten.

Inspelen op droogte In de voorkeursvolgorde staan de manieren van hemelwater-verwerking die bijdragen aan droogtebestrijding voorop. Met het hanteren van deze voorkeursvolgorde sluiten we aan bij een aantal structurerende keuzes die water en bodem sturend maken (zie tekstkader 2.3). We hebben namelijk de voorkeur voor bovengrondse opslag in het groen. Daarmee sturen we op principes zoals het niet onnodig verharden van de bodem en het niet afwentelen van hemelwater van private naar publieke ruimte.

De water en bodem sturende principes zijn ook van toepassing op de gebiedsgerichte aanpak van het hemel- en grondwaterbeheer in Woensdrecht. Gebiedseigen water wordt in natte perioden dus zoveel mogelijk op locatie vastgehouden, om optimaal peilbeheer te kunnen realiseren en minder last te hebben van tijden van droogte. Dit is vooral in het buitengebied van belang, ten behoeve van de natuur en de agrarische sector.

Het benutten van hemelwaterbergingsvoorzieningen als zoetwatervoorraad is in het kader van droogte een interessante optie die echter op gespannen voet staat met de wens om berging weer tijdig beschikbaar te hebben. We gaan gezamenlijk met de waterpartners een onderzoek uitvoeren naar de (on)mogelijkheden van een dergelijke dubbelfunctie. Het gebruikmaken van meet- en regeltechniek, neerslagvoorspelling en/of een slimme inrichting biedt mogelijk perspectief. Daar hoort dan ook een transparant afwegingskader bij.

Figuur 12 Groen: een plek voor waterberging (Sparrenlaan, Putte)

Tabel 1 Waterhinder en -overlast: beeld, definities en strategie

Waterhinder

Kenmerken:

- het water blijft staan in openbaar gebied, waardoor wegen tijdelijk niet begaanbaar zijn;
- (ernstige) waterhinder leidt niet tot schade aan gebouwen;
- waterhinder zal door klimaatverandering vaker voorkomen en vinden we acceptabel.

Strategie: In geval van hinder treffen we als gemeente bij de uitvoering van reguliere reconstructiewerken zodanige maatregelen, dat de kans op het optreden van ernstige hinder aanmerkelijk kleiner wordt.

Hemelwateroverlast

Kenmerken:

- materiële schade: het water loopt vanaf de straat gebouwen in;
- risico's voor de volksgezondheid: afvalwater stroomt in grote mate vanuit de riolering de straat op;
- belemmering voor hulpdiensten en economische schade: het water op straat blokkeert hoofdwegen

Strategie: In geval van hemelwateroverlast treffen we als gemeente (tijdelijke) bovengrondse kostenefficiënte maatregelen om het risico op schade te beperken. Ter voorkoming van structurele overlast onderzoeken we mogelijke oorzaken en oplossingsrichtingen en brengen deze, mits doelmatig, ten uitvoer.

Uitgangspunten verwerkingscapaciteit De gemeente onderhoudt en verbetert het stedelijk watersysteem en toetst de gevoeligheid van het rioolstelsel op overlast met behulp van modelberekeningen. Daarbij hanteren we voor nieuwe gebieden een ander uitgangspunt dan in bestaand gebied:

- **Bestaand gebied:** geen water-op-straat bij een belasting met bui08 van de Kennisbank Stedelijk water (herhalingstijd van eens in de twee jaar)
- **Nieuwe gebieden:** geen water-op-straat bij een belasting met bui10 van de Kennisbank Stedelijk water (herhalingstijd van eens in de tien jaar)

Toetsing ondergrondse verwerkingscapaciteit De ondergrondse afvoercapaciteit van bestaande systemen toetsen we aan een ontwerpbui met een theoretische herhalingstijd van 1x per 2 jaar (Bui 08 uit de Kennisbank Stedelijk Water). Indien in theorie niet wordt voldaan aan het toetsingscriterium en in praktijk ook wateroverlast wordt ervaren, treffen we als gemeente passende en doelmatige maatregelen.

De ondergrondse afvoercapaciteit van nieuwe systemen ontwerpen we op een bui met een theoretische herhalingstijd van 1x per 10 jaar (Bui 10 uit de Kennisbank Stedelijk Water). Bij een dergelijke bui mag er geen water op straat optreden.

Toetsing bovengrondse verwerkingscapaciteit De bovengrondse verwerkingscapaciteit van bestaande systemen toetsen we aan de voorgeschreven toetsbuien in het Deltaplan Ruimtelijke adaptatie (DPRA). Dit is een "stresstest" waarbij het hele plangebied tegelijkertijd dezelfde neerslaghoeveelheid te verwerken krijgt. Bij een dergelijke bui mag het water niet hoger dan 2 cm tegen de gevel staan. Wanneer de gemiddelde waterhoogte hoger is dan deze 2 cm zal dit leiden tot schade. Ook mag bij een dergelijke bui geen schade optreden aan essentiële voorzieningen (uitvallen elektra, begaanbaarheid hoofdinfrastructuur).

Bij kleine ontwikkelingen mag worden volstaan met een praktische rekenmethode in plaats van een gedetailleerde berekening.

Systeemoverzicht Stedelijk Water Voorafgaand aan dit plan hebben we een systeemoverzicht Stedelijk Water (SSW) opgesteld. SSW is de opvolger van het basisrioleringsplan (BRP, voor het laatst geactualiseerd in 2019), met als belangrijkste onderscheid een scopeverbreding van de riolering (ondergrondse infrastructuur) naar de openbare ruimte en het oppervlaktewater. Het SSW beschrijft alle deelsystemen van het stedelijk watersysteem (riolering, oppervlakte- en grondwater), het samenhangend functioneren, de beoordeling van het functioneren en de eventuele maatregelen. Inzicht in het functioneren wordt gebaseerd op modelsimulaties en op beschikbare metingen, meldingen, klachten en ervaringen. In dit programma hebben we structureel budget opgenomen voor het actualiseren van het SSW. De volgorde waarin berekeningen plaatsvinden hangt af van de urgentie, de nieuwste inzichten en stemmen we af met het waterschap.

Composietbuien De komende planperiode gaan we met onze waterpartners onderzoeken of het gebruik van composietbuien een betere en kosteneffectieve benadering is voor het toetsen van de verwerkingscapaciteit. Een composietbui is een fictieve bui met een aan- en afloop en een piek in het midden. Deze bui is representatief voor een korte hevige bui. De intensiteit van de composietbui is hoger dan de intensiteit van de ontwerpbui en past beter bij de toenemende hevigheid van buien. We volgen hierbij ook de landelijke ontwikkelingen.

Ruimtelijke ontwikkeling Bij ontwikkelingen zetten we in op niet afwentelen om het stedelijk watersysteem niet zwaarder te belasten en waar het kan de sponswerking te bevorderen. We volgen de landelijke maatlat voor een groene klimaatadaptieve gebouwde omgeving en bouwen op verstandige locaties. Grootschalige bodemafdekking voor woningbouw, industrie en infrastructuur zorgt voor problemen met waterafvoer en het veroorzaakt hittestress in versteende gebieden. Door nu bij de inrichting slimme keuzes te maken, kunnen we al veel doen om straks schade, extra kosten als gevolg van klimaatverandering te voorkomen.

In Woensdrecht gaan we komende planperiode aan de slag met veel inbreidingsprojecten. We infiltreren regenwater zoveel als mogelijk lokaal, maar voeren (pieken van) overtollige overstort op het gemengde stelsel.

Tijdens de komende planperiode zal er een kavelpaspoort worden opgezet voor nieuwe ontwikkelingen binnen onze gemeente. Dit paspoort, in nauwe samenwerking met diverse beleidsvelden ontwikkeld, zal niet alleen duidelijke eisen en richtlijnen rondom hemelwaterbeheer bevatten, maar ook relevante eisen uit andere beleidsvelden integreren. Door deze integrale aanpak waarborgen we een duurzame en verantwoorde benadering in alle toekomstige projecten.

Waterbergingseisen Zowel bij nieuwbouw als bij ontwikkelingen in bestaand bebouwd gebied wordt van de perceeleigenaar verlangt dat deze zijn/haar verantwoordelijkheid neemt om wateroverlast te voorkomen. Hierbij maken we onderscheid in de grootte van het oppervlak en/of de toename ervan en hanteren we de bergingseisen conform Tabel 2.

Tabel 2 Bergingseisen gemeente Woensdrecht

Oppervlak	Nieuwe ontwikkelingen	Ontwikkelingen in bestaand bebouwd gebied
<500 m²	*75 mm*	*20 mm*
>500 m²	*75 mm*	*75 mm*

Toelichting bij en aanvullingen op de tabel:

- *Het onderscheid tussen kleine (<500m²) en grote (>500 m²) ontwikkelingen betreft het totale oppervlak van de ontwikkeling;*
- *Inbreidingen en herbouw na sloop beschouwen we als nieuwe ontwikkelingen. Verbouwingen en herstructureringen beschouwen we als ontwikkelingen in bestaand gebied;*
- *Een eis van 75 mm betekent ten minste 75 liter berging per m² oppervlak;*

- *Het oppervlak waarover deze bergingseis berekend dient te worden, betreft "het totale verhard[1] oppervlak (alle daken en (terrein)verhardingen)" in de nieuwe situatie;*
- *De bergingseisen zijn van toepassing op het werkgebied als geheel (particulier en openbaar terrein). De voorkeur gaat in de basis uit naar een voorziening op ieder particulier perceel binnen een ontwikkeling. Dit is echter afhankelijk van de (grootte van) de ontwikkeling en daarom is maatwerk gewenst.*

De komende planperiode willen we onderzoeken of er een onderscheid gemaakt moet worden tussen de hemelwaterbergingseisen in het stedelijk gebied en die in het buitengebied.

Hemelwater en de Omgevingswet

Juridische verankering Om meer grip te krijgen op een meer duurzame omgang met hemelwater bij herontwikkeling gaan we een traject in van informeren naar stimuleren (en indien nodig) richting afdwingen. Voor de lage en natte gebieden is de urgentie hoger en hiermee de noodzaak tot een meer dwingende aanpak in het gebied zelf of bovenstrooms daarvan.

De komende planperiode willen we benutten om de waterbergingseisen juridisch te verankeren in het Omgevingsplan en om te bepalen welke regels we eventueel willen opleggen in het kader van een duurzame omgang met hemelwater. Bijvoorbeeld het maximeren van bouwoppervlak, bevorderen van een klimaatadaptatieve inrichting, verplichting tot waterberging op eigen terrein etc.

4.3 GRONDWATER

Het grondwaterbeleid is gericht op het zo min mogelijk verplaatsen van grondwater, ofwel een zogenaamde hydrologisch neutrale inrichting. Indien grondwater toch wordt verplaatst, voeren we dit bij voorkeur niet af naar de RWZI, maar naar oppervlaktewater of in de bodem.

Kwetsbaarheid De Brabantse Wal, het landschap dat Woensdrecht met Bergen op Zoom, Steenbergen en een gedeelte van Roosendaal verbindt, is door haar hoogteverloop extra kwetsbaar voor een wisselende grondwatervoorraad. We willen de grondwaterbalans zoveel mogelijk helpen herstellen. In nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen zijn water en bodem sturende elementen.

Hoger gelegen zandgronden zijn geschikte locaties om hemelwater te infiltreren en vast te houden i.p.v. afvoeren. Op sommige locaties kan er echter niet zomaar geïnfiltreerd worden i.v.m. grondwaterwinning of beschermstatus (Natura 2000). Op deze plekken houden we rekening met de aandachtspunten zoals benoemd in de provinciale milieuverordening en de gebiedsdossiers drinkwaterwinning.

Grondwatermeetnet Wijzigingen in grondwateronttrekkingen en/of het optreden van langdurig droge of natte perioden als gevolg van klimaatverandering kunnen het verloop van de grondwaterstand beïnvloeden. Het is daarom goed om een vinger aan de pols te blijven houden via ons (gezamenlijke) grondwatermeetnet. Door veel verschillen in de bodemopbouw kunnen meetgegevens per meetlocatie erg verschillen. Het grondwatermeetnet wordt incidenteel uitgebreid wanneer daar behoefte aan is. We streven naar een natuurlijke fluctuatie zonder dat hierdoor overlast wordt ervaren als gevolg van structureel te hoge of te lage

[1] Kunstgrasvelden beschouwen we als 50% verhard indien er kans is op onvoldoende hemelwaterverwerkingscapaciteit in het gebied

grondwaterstanden. Met de water en bodem sturende aanpak in gedachten is het aanleggen van nieuwe drainage niet wenselijk.

Inzicht Als gemeente beschikken we over voldoende inzicht in de grondwaterhuishouding om klachten en meldingen goed te beoordelen. Structurele grondwaterproblemen op nieuwbouwlocaties voorkomen we door de wijze van bouwen en bouwrijp maken.

Ruimtelijke ontwikkeling Bij ruimtelijke ontwikkelingen zetten we in op water en bodem als sturend element. We werken vanuit de randvoorwaarden die het water- en bodemsysteem stellen. De grondwatervoorraad in Brabant staat al lange tijd onder druk, wat zich vertaalt in toenemende waterschaarste in droge tijden, afname van grondwaterstanden en diepte stijghoogten en droogvallende beeksystemen in de zomer.

Bodemenergiesystemen Met de toenemende behoefte aan duurzame energiebronnen neemt het aantal warmte-koude opslagsystemen (WKO) in de bodem toe. Dit brengt een risico voor de bescherming van het grondwater met zich mee, als niet volgens de voorschriften wordt gewerkt, meldingen niet worden gedaan en hier ook geen controle op is. Hierdoor bestaat de kans dat afsluitende lagen niet goed worden afgedicht en schoon grondwater uittreedt of ondiep, mogelijk vervuild, grondwater intreedt in de watervoerende laag. Over open (vaak grote) WKO-systemen heeft de provincie bevoegdheid. Bij de gesloten (vaak kleine) WKO-systemen heeft de gemeente de mogelijkheid om de toepassing ervan op bepaalde locaties of dieptes uit te sluiten. Bijvoorbeeld omdat op een locatie een open systeem de voorkeur heeft of omdat er reeds te veel systemen zich dicht op elkaar bevinden.

Omdat de invloed van WKO-systemen op de waterhuishouding (grondwater en riolering) nog relatief onbekend is, stellen we de komende planperiode met de waterpartners een strategie op ten aanzien van WKO-systemen, bijvoorbeeld voor het selecteren van interferentiegebieden. In samenwerking met de provincie is een onderzoek gestart naar gebieden die in de toekomst geschikt zijn voor de aanleg van WKO's. Dit onderzoek wordt meegenomen in de strategische voorkeur ten aanzien van WKO-locaties.

Lozingen van WKO-systemen Direct na aanleg of bij periodiek bronnonderhoud wordt grondwater opgepompt om verstopping van het WKO-systeem te voorkomen. Dit grondwater moet zoveel mogelijk lokaal geïnfiltreerd worden en mag in de basis niet geloosd worden op het gemeentelijk rioolstelsel. We geven daarom geen lozingsvergunningen uit voor grondwater afkomstig van WKO's.

Gebiedsdossiers en de Omgevingswet

Grondwater reikt van net onder maaiveld tot dieper dan 500 meter en heeft een nauwe samenhang met bodem en oppervlaktewater. Gebiedsdossiers brengen per drinkwaterwinning in beeld welke problemen en risico's de bronnen voor drinkwater kunnen bedreigen binnen de komende zes jaar. Doel is de kwaliteitsafname van het grondwater te stoppen en op termijn de zuiveringsinspanning te verlagen zodat de voorraad schoon water op peil blijft. Hiermee voldoet de provincie Noord-Brabant, namens Nederland, aan de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW).

Het beheer van grondwater en de bescherming van bronnen voor drinkwater ligt niet alleen bij Provincie. Ook Rijk, waterschap en gemeente dragen verantwoordelijkheid. De Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant heeft het gebiedsdossier voor de drinkwaterwinning in nauwe samenwerking opgesteld met drinkwaterbedrijf Evides, de gemeente Woensdrecht, waterschap Brabantse Delta en de provincie Noord-Brabant. Het document is een actualisatie van het in 2012 opgestelde gebiedsdossier en afsprakenkader voor de winning Ossendrecht en Huijbergen:

- Gebiedsdossier 2.0 Ossendrecht – Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant d.d. 12 februari 2019
- Gebiedsdossier 2.0 Huijbergen – Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant d.d. 12 februari 2019

Het vaststellen van maatregelen valt buiten het kader van het gebiedsdossier. Dit gebeurt in het vervolg hierop, bij het opstellen van het Uitvoeringsprogramma.

4.4 OVERIGE ZORGPLICHTEN IN DE WATERKETEN

Drinkwater Het waterbedrijf Evides zorgt in de gemeente Woensdrecht ervoor dat er schoon water uit de kraan komt. Met het oog op een duurzame drinkwatervoorziening beschermen we onze bestaande zoetwaterbellen. Aangezien een groot deel van het hemelwater nog wordt afgevoerd, is de grondwaterstand en hiermee de waterwinning gebaat bij afkoppeling van verhard oppervlak en infiltratie van hemelwater in de bodem.

Sinds juli 2016 is een samenwerkingsverband gestart met Samen Sterk in Brabant (SSIB). De samenwerking is gericht op toezicht in het buitengebied. Evides heeft met het bevoegd gezag (gemeenten, omgevingsdienst en provincie) en met de Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant afspraken gemaakt over hoe het waterbedrijf bij een calamiteit wordt geïnformeerd en hoe er wordt gehandeld tijdens of na de calamiteit.

Oppervlaktewater Om eind 2027 aan de doelen voor de Kaderrichtlijn Water (KRW) te voldoen, heeft het waterschap Brabantse Delta de toekomstige knelpunten in het watersysteem die een belemmering zijn voor de waterkwaliteit in beeld gebracht door middel van watersysteemanalyses. Welke inzet dit vervolgens vraagt van ons als gemeente, dient in overleg met de waterpartners verder te worden uitgewerkt. Voor de waterketen betreft dit voornamelijk effluentstromen en overstorten. Het wordt een opgave voor Woensdrecht om de doelstellingen die gesteld zijn voor de waterkwaliteit te behalen. Het waterschap verzorgt het proces om samen tot een aanpak te komen. De gemeente sluit aan en kijkt hierbij samen met het waterschap naar koppelkansen met andere gemeentelijke opgaves op het gebied van water, natuur en klimaatadaptatie.

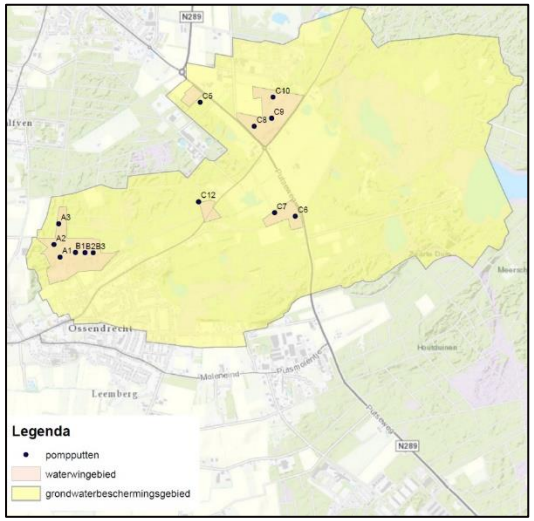

Figuur 13: Ligging winputten in waterwingebied Ossendrecht (Bron: Evides)

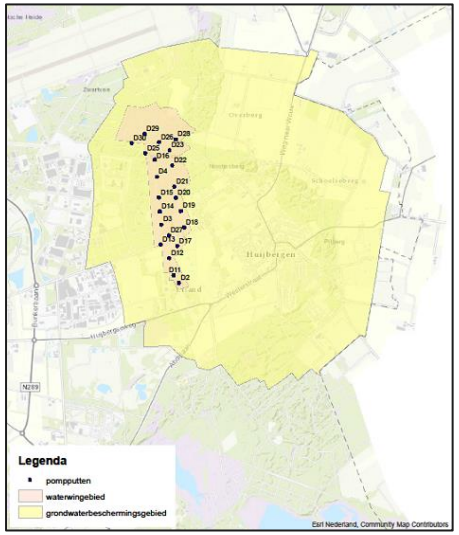

Figuur 14: Ligging winputten in waterwingebied Huijbergen (Bron: Evides)

Oppervlaktewater en de Omgevingswet

Het Rijk stelt in het Besluit kwaliteit leefomgeving omgevingswaarden voor luchtkwaliteit, waterkwaliteit, zwemwaterkwaliteit en waterveiligheid. De gemeente kan ervoor kiezen om aanvullende of strengere omgevingswaarden vast te leggen, bijvoorbeeld voor de te behalen waterkwaliteit. Eventuele omgevingswaarden krijgen hun beslag in het Gemeentelijk Omgevingsplan. Uitgangspunt is dat de gemeente (of waterschap) verantwoordelijk is voor het opstellen van een programma bij dreigende overschrijding van de omgevingswaarde, ook als die waarde door rijk of de provincie is vastgesteld.

4.5 BIJDRAGEN AAN KLIMAATBESTENDIGHEID

Uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie Gemeente Woensdrecht heeft een klimaatadaptatiestrategie en bijbehorend uitvoeringsprogramma (verwachte vaststelling in 2023). Vooruitlopend op de vaststelling van dit beleid voeren we ’altijd goed’ verbetermaatregelen uit in het tempo van boven- en ondergrondse ontwikkelingen. Afkoppelen en infiltreren heeft hierbij de voorkeur.

Bestaande situatie Het voorkomen van toekomstige wateroverlast door het blijven verruimen van de ondergrondse riolering is geen optie, dat wordt uiteindelijk veel te kostbaar en is technisch niet altijd mogelijk. We houden daarom bij de (her)inrichting van de openbare ruimte rekening met de verwerking van extreme neerslaghoeveelheden en accepteren dat er wat vaker water op straat zal optreden.

Naast waterrobuust willen we de bestaande bebouwde omgeving droogtebestendiger maken. Daartoe zetten we de koers van afkoppelen van verhard oppervlak en infiltratie van hemelwater de komende planperiode door. We zorgen er ook voor dat droogte onderwerp van gesprek wordt bij het klimaatbestendig herinrichten van

bedrijventerreinen en versterken de regie op de ondergrond. We gaan kritisch kijken hoe we ons eigen gemeentelijke waterbeleid, aansluitend op het waterbeleid van de waterbeheerders, verder kunnen verduurzamen. Bijvoorbeeld door beleid voor kleine onttrekkingen op te stellen (relevant voor o.a. sportvelden en plantsoenen) en de waterbehoefte binnen de gemeente te verlagen. We gaan vanuit ons werkveld sterk(er) sturen op het minder bedekken van de bodem (ontharden), uiteraard houden we ook aandacht voor de grondwaterbeschermingsgebieden.

Nieuwe ontwikkelingen Bij ruimtelijke planprocessen is een sectorgerichte aanpak vaak gangbaar. Om klimaatadaptatie in de verschillende sectoren te integreren beschouwen we het waterbelang in beleidsthema's/plannen en ontwerpen. We verankeren dit belang waar mogelijk en houden oog voor de koppeling met andere thema's zoals droogte, hittestress en biodiversiteit. Dit doen we door de te verwijzen naar de eisen uit het GWP en sterk(er) op vergroening en klimaatadaptieve maatregelen te sturen binnen het proces van de Watertoets.

Klimaatbestendigheid en de Omgevingswet

Het huidige wettelijke stelsel bevat al veel mogelijkheden om klimaatadaptief bouwen juridisch te borgen. In bestemmingsplannen op grond van de Wet ruimtelijke ordening kunnen eisen worden gesteld aan onder meer het minimale vloerpeil en het aanbrengen van waterberging bij (ver)nieuwbouw. De watertoets ondersteunt het gebruik van de mogelijkheden van het bestemmingsplan. Ook kunnen in een exploitatieovereenkomst eisen worden gesteld aan het bouwrijp maken van gronden (waaronder voldoende ophoging). De wetgeving biedt mogelijkheden om aan nieuwe en bestaande lozingen van afstromend hemelwater eisen te stellen, bijvoorbeeld over het bergen van dat water. Dit kan in individuele gevallen met een maatwerkvoorschrift, of gebiedsgericht met een gemeentelijke verordening of de keur van het waterschap. Ook het aanbestedingsrecht biedt mogelijkheden om klimaatadaptief bouwen mee te nemen als criterium in aanbestedingsprocedures. Met de stelselherziening omgevingsrecht worden de mogelijkheden voor decentrale regels over klimaatadaptief bouwen (nog) groter. Zo worden de regels over lozingen van hemelwater onder de Omgevingswet bijvoorbeeld volledig decentraal gesteld. Op grond van de bouwregelgeving (Woningwet en Bouwbesluit) kunnen echter decentraal geen aanvullende eisen worden gesteld aan dakconstructies, die groene daken mogelijk maken. Ook in het nieuwe stelsel is decentraal maatwerk over constructieve eisen niet mogelijk.

Gezonde leefomgeving In de openbare ruimte creëren we ruimte voor hemelwater in de bodem, groen- en speelvoorzieningen en in het oppervlaktewater. We houden hierbij oog voor mogelijke gezondheidsrisico's en stemmen ons beheer hier op af. Ook houden we bij de herinrichting van de openbare ruimte rekening met vitale infrastructuur zoals toegangswegen en regelinstallaties en kwetsbare objecten zoals ziekenhuizen en verzorgingstehuizen. De benodigde bovengrondse voorzieningen richten we zodanig in dat deze tevens een positieve bijdrage leveren aan het tegengaan

van hittestress en positief bijdragen aan een gezonde leefomgeving. We intensiveren via gerichte communicatie de samenwerking met andere partners (GGD's, kennisinstellingen, onderwijs, woningcorporaties, etc.) rondom een klimaatbestendige en gezonde leefomgeving.

Inwonersparticipatie We moedigen inwoners aan om zelf klimaatadaptieve maatregelen te nemen. Daarom is er vanuit het uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie een subsidieregeling beschikbaar voor groene daken. Daarbij zetten we in op communicatie rondom klimaatadaptatie, is er budget voor een afkoppelcoach die huiseigenaren helpt met het afkoppelen van hun regenwaterpijp om de druk op het rioolsysteem te verlichten. Nationale klimaatbewustzijnstrajecten zoals Operatie Steenbreek en NK Tegelwippen grijpen we aan om gemeente Woensdrecht klimaatbestendiger te maken. Deze en andere participatieprojecten zijn verder uitgewerkt in het Uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie (verwacht in 2023), de Groene Agenda en de Duurzaamheidsvisie.

4.6 BIJDRAGEN AAN EEN GOEDE WATERBALANS

Kwaliteitsbescherming Voor een goede leefomgeving vormt gezond oppervlaktewater van een natuurlijke kwaliteit een vanzelfsprekende randvoorwaarde. Voor de drinkwatervoorziening is grondwater van goede kwaliteit een primaire behoefte in zuidwest Nederland. Oppervlaktewater voedt het grondwater en is hiermee indirect een buffer voor de drinkwatervoorziening.

Gebiedsgericht grondwaterbeheer Via gebiedsgericht grondwaterbeheer spelen we in op langdurige perioden van droogte en beschermen we ons (toekomstige) drinkwater. Hiertoe sturen we op een goede balans tussen het regionale watersysteem en de gebouwde omgeving voor de opvang van extreme neerslaghoeveelheden. Dit betekent dat waterstromen afkomstig uit landelijk gebied niet leiden tot overlast in de gebouwde omgeving en vice versa. We beperken verdroging van hoge en droge zandgronden door zoveel mogelijk water in de bodem te infiltreren (hemelwater, effluentwater) en waterbergingsgebieden zodanig in te richten dat een bijdrage wordt geleverd aan gezonde en klimaatbestendige leefomgeving.

Herstel grondwaterbalans Het herstel van de grondwaterbalans is een gedeeld belang van partijen. Het vraagstuk van droogte en verdroging zal in een brede maatschappelijke context moeten worden geplaatst, waar diverse sectoren, overheden en bedrijfsleven mee te maken hebben en/of zullen krijgen. Het probleem wordt als ernstig en urgent gezien in Brabant en daarbuiten. In het Grondwaterconvenant 2021-2027 hebben partijen afspraken gemaakt die zich richten op het vraag stuk van droogte en verdroging en het gewenste effect in 2027. Als gemeente onderschrijven we de bouwstenen in het Grondwaterconvenant 2021-2027 in Noord-Brabant en de aanbevelingen van de Adviescommissie Droogte 'Zonder water geen later' (zie tekstkader paragraaf 2.3). De acties uit het Grondwaterconvenant (korte termijn tot 2027) en het adviesrapport (gericht op lange termijn 2040) zijn gecombineerd tot een Droogteagenda voor Brabant 2040. Ook zijn we via het Platform Klimaatadaptatie Zuid-Nederland betrokken bij de verdere uitwerking van de Droogteagenda 2040.

Waterlopen op orde We richten het beheer van retentievijvers zo doelmatig mogelijk in. Het aantal bovengrondse voorzieningen voor de opvang van overtollig hemelwater zal in de toekomst toenemen. We zien waterschap Brabantse Delta als logische partner om deze op te nemen in het totale beheerareaal conform het beleid 'waterlopen op orde'. Het waterschap is gespecialiseerd in deze taak en op deze wijze is er één verantwoordelijke partij. Dit geeft duidelijkheid en is (kosten)efficiënt.

4.7 BIJDRAGEN AAN WAARDEVOL WATER

Onderzoek naar droogtebestrijding Gemeente Woensdrecht wil in samenwerking met het waterschap een onderzoek starten naar de mogelijkheden van hergebruik van

effluent van de zuiveringen in Putte en Ossendrecht. Het hergebruik van effluent zou bij kunnen dragen aan de droogtebestrijding in Woensdrecht.

Locatiekeuze We investeren bij voorkeur op enkele strategisch gunstige locaties dan op meerdere minder geschikte locaties. Op die strategische locaties bevorderen we innovaties en reserveren daarvoor budget en tijd. Om zicht te krijgen op mogelijke locaties stellen we een kansenkaart op. Ook brengen we in beeld waar de knelpunten bij droogte, hitte en wateroverlast gesitueerd zijn.

CO2-neutraal in 2040 We willen het energiegebruik van het rioleringssysteem verminderen. We stellen deze planperiode een plan van aanpak op om de bestaande gemalen energieneutraal te maken en toe te werken naar emissieloos werken.

4.8 DATABEHEER OP ORDE

Inzicht in beheerareaal In combinatie met wegreconstructies en andere uitvoeringsmaatregelen vinden ingrepen plaats aan het riool- en watersysteem. Om een goed beheer te kunnen voeren is het belangrijk dat de areaalkenmerken geborgd worden in het beheersysteem. Daarvoor is het van belang dat achterstanden uit het verleden worden weggewerkt, en dat nieuwe mutaties tijdig worden verwerkt. Hiermee verlagen we de kwetsbaarheid van verlies van gegevens (bijvoorbeeld door personeel verloop) en kunnen we investeringsbeslissingen onderbouwen.

Meetdata Met behulp van onze meetnetten signaleren we vroegtijdig wanneer systemen niet naar verwachting functioneren. Om te waarborgen dat we als gemeente ‘het goede doen’ worden nieuwe ontwikkelingen en eventuele maatregelen getoetst aan de (inzichten verkregen uit) meetdata.

GWSW We zijn aangesloten bij het Gegevenswoordenboek Stedelijk Water (GWSW), een open standaard voor het eenduidig vastleggen, uitwisselen en hergebruiken van gegevens in het stedelijk waterbeheer. In het beheer van stedelijk water en riolering worden gegevens (data) steeds belangrijker, mede vanwege het in toenemende mate samenwerken rond, meten aan en sturen van (afval)watersystemen. Voor het uitwisselen van data en informatie is het essentieel dat alle partijen met dezelfde systematiek en definities werken en dezelfde (computer)taal spreken. Het GWSW is die gezamenlijke taal. Het GWSW gaat significante verbeteringen geven aan het gegevensbeheer en -uitwisseling in het algemeen, maar ook aan specifieke knelpunten zoals revisieverwerking, dataverlies, moeizaam tot modelleren komen en datakerkhoven. Bron: Stichting Rioned.

5 UITVOERINGSPROGRAMMA

In dit hoofdstuk is weergegeven welke activiteiten en/of maatregelen de gemeente Woensdrecht in samenwerking met haar waterpartners of zelfstandig verricht om invulling te geven aan de ambities en watertaken in dit GWP. Omdat maatregelen bijdragen aan meerdere opgaven zijn de maatregelen gegroepeerd weergegeven per type: planvorming en onderzoek, beheer en onderhoud, uitvoeringsmaatregelen en overig.

Figuur 15 Een verlaagde middenberm voorkomt wateroverlast op straat

5.1 GEZAMENLIJK PROGRAMMA

Binnen het samenwerkingsverband Water- en Klimaatkring West stellen we jaarlijks een programma vast met onderwerpen waarop we willen samenwerken. Zo ook het gezamenlijk uitvoeren van onderzoeken of ontwikkelen van beleid.

De komende planperiode gaan we in de regio aan de slag met een aantal gezamenlijke activiteiten, waar bij de waterpartners een behoefte ligt om (verder) te verkennen of ontwikkelen. Het gaat om:

- Verkennend onderzoek naar de effecten van droogte en bodemdaling op het functioneren van ons watersysteem.
- Verkennend/experimenteel onderzoek naar drinkwaterbesparingstechnieken door hergebruik van afvalwater (grijswatersystemen) en regenwater.
- Verkennen van de impact van het toepassen van composietbuien voor het toetsen van de verwerkingscapaciteit van het watersysteem
- Verkenning naar het vervangen van de bestaande criteria voor IBA's door een nieuw, transparant afwegingskader.
- Verkennend onderzoek naar het benutten van hemelwaterbergingsvoorzieningen als zoetwatervoorraad.

5.2 PLANVORMING EN ONDERZOEK

Planvorming is onmisbaar voor doelmatig rioleringsbeheer. Om inzicht te behouden en verkrijgen in de toestand en het functioneren van het rioleringssysteem is onderzoek noodzakelijk. De komende planperiode hebben we de volgende plannen en onderzoeken voorzien:

Tabel 3: Overzicht planvorming en onderzoek. Vermelde bedragen zijn op prijspeil 2023.

Activiteit	2024	2025	2026	2027
Opstellen GRP	€ 7.500	€ 7.500	€ 7.500	€ 7.500
BRP/SSW	€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000
Beheerplan riolering	€ 2.500	€ 2.500	€ 2.500	€ 2.500
Externe advieskosten	€ 11.500	€ 11.500	€ 11.500	€ 11.500
Incidentele onderzoeken	€ 3.000	€ 3.000	€ 3.000	€ 3.000
Onderzoek foutaansluitingen	€ 11.500	€ 11.500	€ 11.500	€ 11.500
Uitvoeringsproject Waardevol water			€ 15.000	
Kansenkaart Waardevol water	€ 5.000			
Onderzoeksprojecten samenwerking Waterkring West	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000
Onderhoud databeheer	€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000
Actualiseren databeheer	€ 10.000			
Onderzoek knelpunten/koppelkansen klimaatadaptatie	€ 40.000	€ 40.000	€ 40.000	€ 40.000
Klimaatadaptatiemaatregelen uit uitvoeringsagenda DPRA	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000
Uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie DPRA	€ 7.500		€ 7.500	
TOTAAL	**€ 168.500**	**€146.000**	**€ 168.500**	**€ 146.000**

5.3 BEHEER EN ONDERHOUD

Onderhoudsinspanningen zijn afgestemd op het in stand houden en goed laten functioneren van het systeem, waarbij risico's optimaal worden vermeden (assetmanagement). De activiteiten bestaan uit inspecties, reinigen, regulier onderhoud en (reactieve) reparaties. De onderhoudskosten maken een significant deel uit van de totale exploitatie van de gemeente Woensdrecht. Deze kosten bestaan grotendeels uit het jaarlijks onderhoud van (druk)rioleringen, gemalen en rand- en hemelwatervoorzieningen.

Tabel 4: Overzicht beheer en onderhoud. Vermelde bedragen zijn op prijspeil 2023.

Activiteit	2024	2025	2026	2027
Onderhoud riolering	€ 155.000	€ 155.000	€ 155.000	€ 155.000
Inspectie, reiniging en verwerking slib	€ 46.000	€ 46.000	€ 46.000	€ 46.000
Reiniging kolken	€ 37.800	€ 37.800	€ 37.800	€ 37.800
Onderhoud duikers	€ 22.500	€ 22.500	€ 22.500	€ 22.500
Onderhoud gemeentelijke gebouwen	€ 600	€ 600	€ 600	€ 600
Beheer en onderhoud grondwatermeetnet	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000
Onderhoud watergangen	€ 97.500	€ 97.500	€ 97.500	€ 97.500
Straatreiniging	€ 93.400	€ 93.400	€ 93.400	€ 93.400
TOTAAL	**€ 462.800**	**€ 462.800**	**€ 462.800**	**€ 462.800**

5.4 UITVOERINGSMAATREGELEN

Maatregelen zijn afgestemd op het in stand houden en optimaliseren van het functioneren van het systeem. Ten behoeve van de drie zorgplichten is het van belang dat het functioneren van het stelsel in stand gehouden wordt. Het is dus zaak dat oude leidingen tijdig vervangen worden. Het moment van vervangen wordt gebaseerd op de inspectieresultaten en/of optredende problemen. Ten behoeve van de verbetering van de afvoercapaciteit en/of een vermindering van de vuiluitworp worden verbeteringsmaatregelen uitgevoerd.

De kosten voor onze vervangingsopgave zijn op basis van praktijkervaring en vervangingscapaciteit (uitvoering) gemiddeld om tot een stabiel investeringsvolume te komen. In de planperiode hebben we onderstaande maatregelen voorzien:

Tabel 5: Overzicht vervangings- en verbetermaatregelen. Vermelde bedragen zijn op prijspeil 2023.

Activiteit	2024	2025	2026	2027
Schaatsvijver	€ 50.000			
Verlengde Duinstraat	€ 750.000			
Prinses Christinalaan/Europalaan e.o.		€ 1.825.800		
Augustijnenstraat fase 2			€ 736.600	
Wilhelmietenstraat, Montgomerystraat e.o.				€ 675.800
TOTAAL	**€800.000**	**€1.825.800**	**€736.600**	**€675.800**

5.5 FACILITAIR/OVERIG

Om het stedelijke watersysteem goed te beheren, worden ondersteunende activiteiten verricht en diensten afgenomen. Deze worden gegroepeerd onder 'Facilitair/overig' en Niet BTW-plichtige activiteiten.

Tabel 6: Overzicht facilitair/overig. Vermelde bedragen zijn op prijspeil 2023.

Activiteit	2024	2025	2026	2027
Elektriciteitsverbruik	€ 88.000	€ 88.000	€ 88.000	€ 88.000
Communicatie en voorlichting	€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000
Data- en telefoonkosten	€ 9.000	€ 9.000	€ 9.000	€ 9.000
Lidmaatschap en contributies	€ 12.500	€ 12.500	€ 12.500	€ 12.500
Belastingsamenwerking West-Brabant (BTW plichtige deel)	€ 16.000	€ 16.000	€ 16.000	€ 16.000
TOTAAL	**€ 130.500**	**€ 130.500**	**€ 130.500**	**€ 130.500**

Tabel 7: Overzicht Niet BTW-plichtige activiteiten. Vermelde bedragen zijn op prijspeil 2023.

Activiteit	2024	2025	2026	2027
Belastingsamenwerking West-Brabant (niet BTW-plichtige deel)	€ 29.000	€ 29.000	€ 29.000	€ 29.000
Doorberekenen lasten organisatie	€ 21.300	€ 21.300	€ 21.300	€ 21.300
Belasting en verzekeringen	€ 3.000	€ 3.000	€ 3.000	€ 3.000
Onderhoud gebouwen gemalen	€ 1.600	€ 1.600	€ 1.600	€ 1.600
TOTAAL	**€ 54.900**	**€ 54.900**	**€ 54.900**	**€ 54.900**

6 MIDDELEN

De vervangingswaarde van het stedelijk watersysteem in de gemeente Woensdrecht bedraagt ca. € 152 miljoen. Voor het beheer van dit systeem zijn goede mensen en financiële middelen nodig. In de planperiode hebben we hier gemiddeld € 2,5 miljoen per jaar aan inkomsten voor nodig. Geld dat burgers en bedrijven via de rioolheffing bijeenbrengen. In dit hoofdstuk gaan we in op de benodigde personele en financiële middelen om invulling te geven aan goed en doelmatig rioleringsbeheer in Woensdrecht.

Figuur 16 We combineren bovengrondse en ondergrondse waterberging voor een optimaal resultaat

6.1 PERSONELE MIDDELEN

Om ons areaal optimaal te beheren en adequaat in te spelen op de grote uitdagingen van klimaatverandering, is een doordachte personele inzet essentieel. Hieronder wordt de huidige, benodigde en toekomstige samenstelling van ons team weergegeven:

Tabel 8: Huidige samenstelling personele formatie

Onderdeel	FTE
Planvorming, onderzoek en facilitair	0,6
Onderhoud	1,3
Maatregelen	0,3
TOTAAL	**2,2**

Volgens de Rioned-kentallen is de benodigde formatie:

Tabel 9: Benodigde samenstelling personele formatie volgens de Rioned-kentallen

Onderdeel	FTE
Planvorming, onderzoek en facilitair	1,4
Onderhoud	2,8
Maatregelen	0,6
TOTAAL	**4,8**

Binnen de gemeente Woensdrecht merken we momenteel een tekort aan capaciteit voor zowel onze klimaatadaptatie als onze ondergrondse infrastructuur. Dit tekort zal naar verwachting in de komende planperiode blijven bestaan. Om onze ambities te kunnen realiseren, kiezen we voor specifieke en piekwerkzaamheden voor het inzetten van externe partijen en inhuur. Vanwege het aanhoudende tekort aan capaciteit voor de werkzaamheden is het in deze planperiode noodzakelijk om een (junior) beheerder toe te voegen aan ons team. Deze (junior) beheerder zal zich richten op zowel de ondergrondse als de bovengrondse infrastructuur en heeft de potentie om door te groeien tot een integraal beheerder/toezichthouder openbare ruimte.

Tabel 10: Benodigde toekomstige personele samenstelling

Onderdeel	FTE
Planvorming, onderzoek en facilitair	0,9
Onderhoud	1,7
Maatregelen	0,6
TOTAAL	**3,2**

Om onze ambities te realiseren beschikken we over de volgende personele middelen:

Tabel 11: Overzicht loonkosten en overhead. Vermelde bedragen zijn op prijspeil 2023

Activiteit	2024	2025	2026	2027
Loonkosten en inhuur	€ 308.400	€ 308.400	€ 308.400	€ 308.400

Hierin is reeds budget opgenomen voor de toevoeging van capaciteit.

6.2 FINANCIËLE MIDDELEN

In het kostenoverzicht maken we onderscheid in exploitatiekosten en investeringsuitgaven.

Exploitatie Bij de exploitatiekosten gaat het om jaarlijkse uitgaven voor beheer- en onderhoudsactiviteiten die nodig zijn voor een goed en doelmatig rioleringsbeheer. De kosten van deze uitgaven worden toegeschreven aan het boekjaar waarin deze worden uitgegeven. De kosten voor beheer en onderhoud worden jaarlijks hoger door algemene prijsstijgingen, stijgingen van de lonen, vergroting van het areaal en uitbreiding van werkzaamheden als gevolg van de Wet gemeentelijke watertaken. Door efficiënter te werken kan de noodzakelijke prijsstijging zoveel als mogelijk worden beperkt.

Investering Investeringsuitgaven bestaan uit vervangingsinvesteringen (bijvoorbeeld rioolvervanging) en verbeterings-investeringen (bijvoorbeeld buisvergroting of afkoppelmaatregelen). Investeringen zijn uitgaven voor zaken die meerdere jaren

meegaan en kunnen worden gekapitaliseerd. De jaarlijkse kosten die daaruit voortkomen, -de kapitaallasten- bestaan uit rente en afschrijvingen.

Uitgangspunten

We hanteren dezelfde systematiek als in de vorige planperiode, waarbij Belastingsamenwerking West-Brabant de rioolheffing heft en int. Om tot een kostendekkend tarief te komen hebben we een financiële doorrekening van de rioolheffing over de gemiddelde levensduur van de riolering gemaakt. Hierbij hebben we de volgende uitgangspunten gehanteerd:

Rioolheffing

- De rioolheffing per equivalente heffingseenheid bedraagt in 2023 voor een meerpersoonshuishouden € 210,00.
- De rioolheffing mag op begrotingsbasis maximaal kostendekkend zijn: de geraamde opbrengsten mogen de geraamde lasten niet overstijgen (Gemeentewet artikel 229b).
- Reserveren voor tariefsegalisatie en/of toekomstige vervangingsinvesteringen – door dotaties aan de voorziening(en) – is toegestaan.
- Reserveren enkel voor uitbreiding van het voorzieningenniveau is niet toegestaan.
- De opbrengsten van de rioolheffing mogen niet voor andere doeleinden dan voor het gemeentelijk rioolstelsel (inclusief grond- en hemelwatervoorzieningen) worden aangewend ofwel hebben een relatie met de verbrede watertaken.
- Kwijtschelding van de rioolheffing (minimabeleid) komt voor rekening van het heffingstarief. In 2023 bedraagt de verwachte kwijtschelding €70.000. Dit is structureel als vast bedrag in het kostendekkingsplan verwerkt.

Rente en inflatie

- De rente op nieuwe investeringen en boekwaarden bedraagt 0.056%. Deze rente wordt doorbelast over de boekwaarde aan het begin van het jaar van de investering.
- Er vindt geen toerekening van rente plaats op positieve saldi van reserves en/of voorzieningen.
- In het kostendekkingsmodel vindt per geen indexatie (als gevolg van inflatie) van de uitgaven plaats. Indexatie moet dus separaat berekend worden.

BTW

- Jaarlijks belasten we 21% BTW door aan de rioolheffing, op basis van exploitatie.

Investeringen

- De investeringslijn is gebaseerd op bedragen zoals door de gemeente aangeleverd en op bedragen zoals berekend door middel van kostenkengetallen uit de Kennisbank Stedelijk Water.
  - Voor de planperiode zijn projectbudgetten meegenomen
  - Voor de 30 jaar hierna zijn de investeringen gebaseerd op de kentallen van de Kennisbank Stedelijk Water en over blokken van 10 jaar gemiddeld.
  - Voor de 30 jaar daarna zijn de investeringen gebaseerd op de kentallen van de Kennisbank Stedelijk Water en over de 30 jaar gemiddeld.

Indien we investeringen activeren, hanteren we de volgende afschrijvingstermen:

- De afschrijvingstermijn op vervangingsinvesteringen voor vrijverval riolering en gemalen (bouwkundig) bedraagt 70 jaar.
- De afschrijvingstermijn op gemalen voor electromechanische onderdelen is 17 jaar.
- De afschrijvingstermijn op drukriolering voor electromechanische onderdelen is 13 jaar.
- De afschrijvingstermijn op de bouwkundige delen van drukriolering en persleidingen bedragen 75 jaar.
- De afschrijvingstermijn op IBA's bedraagt 30 jaar.
- De afschrijvingstermijn op de bouwkundige onderdelen van randvoorzieningen bedraagt 100 jaar.
- De afschrijving vindt lineair plaats, startend op het moment van binnenkomst van de factuur. In het model wordt dit gemiddeld en meegenomen halverwege het jaar.

Voorzieningen

- Het saldo van de Voorziening beklemde middelden derden (BBV 44.2), bedraagt per 1 januari 2023: € 11.098.815.
- Het saldo van de Spaarvoorziening toekomstige vervangingen (BBV 44.1d), bedraagt per 1 januari 2023: € 0.
- Het saldo van de voorziening(en) mag gedurende de gehele beschouwde periode niet negatief zijn.
- Er is geen maximum gesteld aan het saldo dat gedurende de beschouwde periode in de voorziening(en) wordt begroot.

Heffingseenheden

- Het aantal (equivalente) heffingseenheden bedraagt per 1 januari 2023: 10.080. Dit aantal eenheden is berekend uit de bruto inkomsten van 2023 (€ 2.116.800) gedeeld door het tarief van de rioolheffing 2023 van € 210,00.
- Het aantal (equivalente) heffingseenheden stijgt in 2023 met 159, in 2024 met 80, in 2025 met 58 en in 2026 met 26 tot 10.485 in 2027. Uitgangspunt: 75% van de woningbouwprognose.
-

Kostendekking

De hiervoor beschreven kosten en uitgangspunten leiden tot het volgende verwachte uitgavenpatroon voor de gemeente Woensdrecht in de periode 2023 t/m 2092:

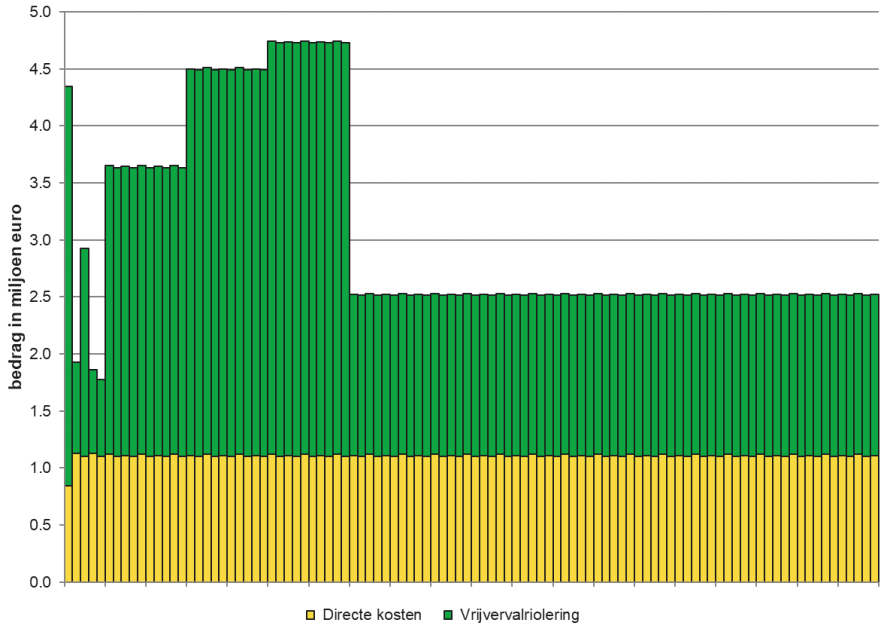

Figuur 17 - Verwacht uitgavenpatroon gemeente Woensdrecht, 2023 t/m 2092. Bedragen op prijspeil 2023.

Te activeren investeringen leiden tot een oplopende boekwaarde en hieruit volgen kapitaallasten (rente- en afschrijvingslasten).

Figuur 18: Boekwaardeverloop gemeente Woensdrecht. Bedragen op prijspeil 2023.

Gemeente Woensdrecht spaart voor de investeringen en heeft derhalve weinig boekwaarden met bijbehorende kapitaallasten.

Het uitgavenpatroon in Figuur 17 en het boekwaardepatroon in Figuur 18 leidt tot het lastenpatroon zoals weergegeven in Figuur 19. Hierin zijn ook de benodigde totale baten weergegeven; deze volgen de lastenontwikkeling zo goed mogelijk.

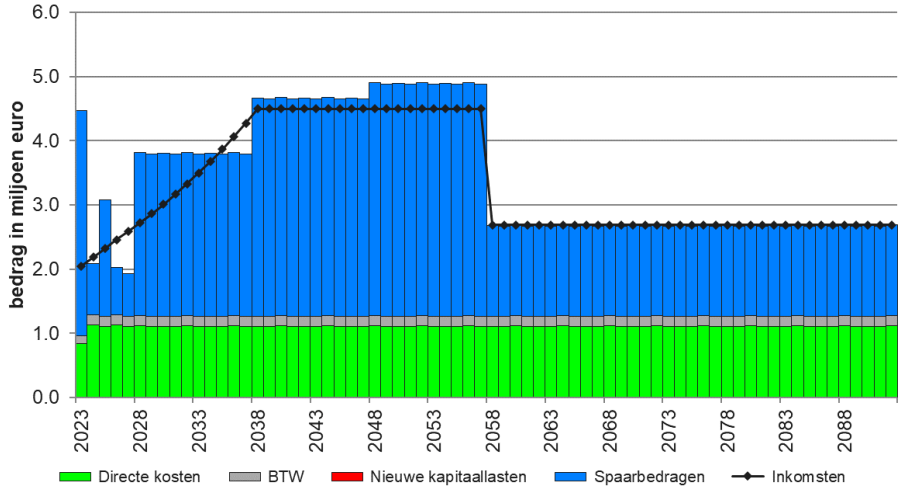

Figuur 19 - Verwacht lasten- en batenverloop gemeente Woensdrecht, 2023 t/m 2092. Bedragen op prijspeil 2023.

De benodigde inkomsten uit de rioolheffing zijn in onderstaande grafiek vertaald naar het benodigde tarief.

Tabel 12: Tarieven in de planperiode (meerpersoonshuishouden). Bedragen beleidsmatig (zonder indexatie)

Jaar	Tarief *(beleidsmatig)*
2023	**€ 210,00** (+5,0%)
2024	**€ 220,57** (+5,0%)
2025	**€ 231,67** (+5,0%)
2026	**€ 243,34** (+5,0%)
2027	**€ 255,59** (+5,0%)

Vanaf 2023 is 15 jaar een jaarlijkse stijging van 5,0% voorzien. Vervolgens blijft het tarief gelijk tot 2057. Om aan te sluiten bij lagere investeringen daalt het tarief dan eenmalig met 39,4%, en blijft voor de rest van de doorgerekende periode op dit lagere tarief staan.

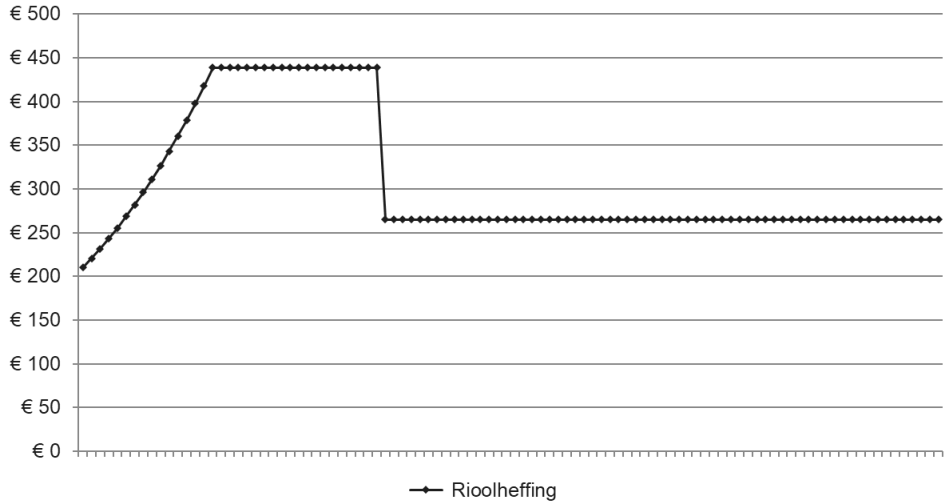

Figuur 20 - Verwacht verloop rioolheffing meerpersoons huishouden gemeente Woensdrecht, 2023 t/m 2092. Bedragen op prijspeil 2023.

Onderstaand is het verloop van de egalisatievoorziening weergegeven:

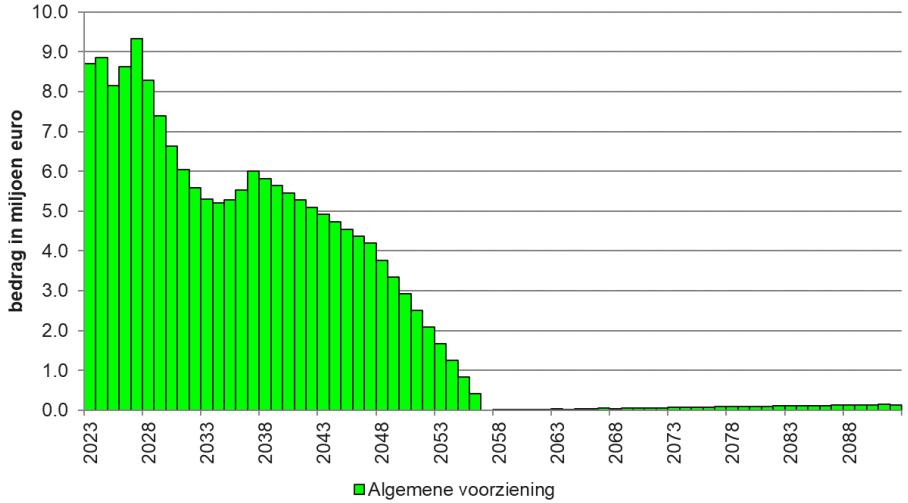

Figuur 21: Saldo egalisatievoorziening per 31/12 (vast prijspeil 2023)

Risico's

Bij de interpretatie van de resultaten in dit hoofdstuk dient rekening te worden gehouden met de (actuele) onzekerheden die de rioolheffing zullen beïnvloeden, zoals kostenontwikkelingen van (bouw)materialen, energiekosten, rentestijgingen en toenemende opgaven rondom klimaatadaptatie.

Om een kostendekkende rioolheffing te behouden, dient deze telkens te worden geïndexeerd op basis van de optredende inflatie. Jaarlijks wordt, bij het vaststellen van de nieuwe programmabegroting, het te hanteren indexatiepercentage bepaald. Naast deze indexatie moet tenminste de beleidsmatige verhoging behouden blijven voor een rioolheffing die aansluit bij dit plan. Wanneer het werkelijk aantal heffingseenheden achterblijft, zal het tarief naar rato daarvan extra verhoogd moeten worden, bovenop de indexatie en beleidsmatige verhoging.

7 BIJLAGEN

Bijlage A Wettelijk Kader
Bijlage B Taken en bevoegdheden
Bijlage C Overzicht lozingspunten
Bijlage D Referentieschema Stedelijk Waterbeheer
Bijlage E Waterketenvisie Water- en Klimaatkring West

Figuur 22 Een van de Woensdrechtse wadi's in gebruik

Bijlage A Wettelijk kader

In de **Omgevingswet - Artikel 2.16 (gemeentelijke taken voor de fysieke leefomgeving)** zijn de wettelijke watertaken van de gemeente opgenomen (*cursief is door ons een korte toelichting opgenomen*).

1. Bij het gemeentebestuur berusten, naast de elders in deze wet en op grond van andere wetten aan dat bestuur toegedeelde taken voor de fysieke leefomgeving, de volgende taken:

   a. op het gebied van het beheer van watersystemen en waterketenbeheer:

      i. de doelmatige inzameling van afvloeiend hemelwater, voor zover de houder het afvloeiend hemelwater redelijkerwijs niet op of in de bodem of een oppervlaktewaterlichaam kan brengen, en het transport en de verwerking daarvan, (*dit is de zorgplicht hemelwater*)

      ii. het treffen van maatregelen in het openbaar gemeentelijke gebied om structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de op grond van deze wet aan de fysieke leefomgeving toegedeelde functies zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken, voor zover het treffen van die maatregelen doelmatig is en niet op grond van artikel 2.17, 2.18 of 2.19 tot de taak van een waterschap, een provincie of het Rijk behoort, (*dit is de zorgplicht grondwater*)

      iii. de inzameling en het transport van stedelijk afvalwater, (*dit is de zorgplicht stedelijk afvalwater*)

      iv. het beheer van watersystemen, voor zover toegedeeld bij omgevingsverordening als bedoeld in artikel 2.18, tweede lid, of bij ministeriële regeling als bedoeld in artikel 2.20, derde lid, (*art. 2.18: als beheer van specifieke provinciale wateren niet aan waterschap, maar aan gemeente is toegewezen, art. 2.20: als beheer van specifieke rijkswateren aan gemeente is toegewezen*)

      v. de zuivering van stedelijk afvalwater, in gevallen waarin toepassing is gegeven aan artikel 2.17, derde lid (*als met waterschap is overeengekomen dat zuivering door gemeente doelmatiger is, bijvoorbeeld via een IBA*)

   b. het behoeden van de staat en werking van openbare wegen, voor zover niet in beheer bij een waterschap, een provincie of het Rijk, voor nadelige gevolgen van activiteiten op of rond die wegen,

   c. de beheersing van geluid afkomstig van wegen in beheer bij de gemeente, lokale spoorwegen, voor zover deze niet zijn aangewezen op grond van artikel 2.13a, eerste lid, aanhef en onder b, en industrieterreinen, voor zover deze niet zijn aangewezen op grond van artikel 2.12a, eerste lid.

2. Op grond van het eerste lid, onder a, onder 3°, wordt stedelijk afvalwater ingezameld en getransporteerd naar een zuiveringtechnisch werk als dat vrijkomt:

   a. op de percelen, gelegen binnen een bebouwde kom van waaruit stedelijk afvalwater met een vervuilingswaarde van ten minste tweeduizend inwonerequivalenten als bedoeld in de richtlijn stedelijk afvalwater wordt geloosd, door middel van een openbaar vuilwaterriool, (*als een bebouwde kom al boven de drempel van 2000 VE zit moet elk nieuw perceel daarbinnen gerioleerd worden*).

   b. op andere percelen, voor zover dit doelmatig kan worden uitgevoerd door middel van een openbaar vuilwaterriool. (*De landelijke afstands- en vervuilingscriteria komen vooralsnog in de bruidsschat terecht en blijven daarmee van kracht tot waterschap en gemeente(n) daar samen een eventuele nieuwe invulling aan geven*)

3. In plaats van een openbaar vuilwaterriool en een zuiveringtechnisch werk kunnen andere passende systemen in beheer bij een gemeente, een waterschap of een rechtspersoon die door een gemeente of waterschap met het beheer is belast, worden toegepast, als daarmee hetzelfde niveau van het beschermen van het milieu wordt bereikt. (*Dit biedt de mogelijkheid om alternatieve zuiveringen toe te staan*).

Ad 2a. De Europese Commissie wil de richtlijn voor behandeling van stedelijk afvalwater aanscherpen. Naast aangescherpte lozingsregels bestaat het voornemen om gemeenten met 1.000 inwoners te verplichten om water te zuiveren (tegenover 2.000 inwoners nu).

Nadere informatie over waterbeleid is te vinden op:

www.helpdeskwater.nl
www.infomil.nl
www.riool.net
www.stowa.nl
www.wetten.overheid.nl
www.samenwerkenaanwater.nl
www.ruimtelijkeadaptatie.nl
www.omgevingswet.nl
www.iplo.nl

Bijlage B Taken en bevoegdheden

Bij het uitvoeren van dit GWP hebben we te maken met verschillende taken en bevoegdheden van de diverse waterpartners en nieuwe uitdagingen en ontwikkelingen waar we op willen anticiperen. De zorg en verantwoordelijkheid voor de gehele waterketen is in handen van gemeenten, waterschappen, waterbedrijven, provincie en perceeleigenaren. Iedere partij heeft hierin zijn eigen verplichtingen en bevoegdheden, die zijn vastgelegd in wetgeving of beleid.

Actor	Taken en bevoegdheden
Europa	Op 22 december 2000 is de Kaderrichtlijn Water (KRW) van kracht geworden. De KRW is een Europese richtlijn, die bedoeld is om de kwaliteit van het grond- en oppervlaktewater op goed niveau te krijgen en te houden. In 2027 moeten alle EU-lidstaten voldoen aan de doelen die de Kaderrichtlijn Water (KRW) stelt. Provincies stellen de ecologische doelen en de begrenzing van de regionale KRW-waterlichamen vast en zijn daarnaast verantwoordelijk voor grondwater. Het beheer van regionale KRW-waterlichamen is in handen van de waterschappen.
Rijk	Het Rijk is verantwoordelijk voor het nationale beleidskader en de strategische doelen en maatregelen voor het waterbeheer in Nederland. Op grond van Europese regelgeving en de nationale Waterwet zijn iedere 6 jaar nationale plannen voor water nodig. In het NWP komen het oude Nationaal Waterplan (voor beleid) en het Beheer- en ontwikkelplan voor de rijkswateren (voor beheer) samen. Daarnaast zijn het Programma Noordzee, de stroomgebiedbeheerplannen en de overstromingsrisicobeheerplannen onderdeel van het NWP. Hiermee geeft het programma invulling aan de Europese richtlijnen voor water. Volgens Omgevingsbesluit artikel 8.14 dient het Nationaal Waterprogramma elke zes jaar te worden geactualiseerd door het Rijk.
Provincie	De provincie is verantwoordelijk voor de vertaling van het rijksbeleid naar een regionaal beleidskader en voor strategische regionale opgaven. De provincie is opsteller van het Het Regionaal Water en Bodem Programma (RWP). Dit is de opvolger van het Provinciaal Milieu en Waterplan. Het is onderdeel van het planstelsel voor de wateropgaven in Nederland, samen met het Nationaal Waterprogramma (NWP) en de waterbeheerprogramma's van de waterschappen. De provincie is tevens bevoegd gezag voor vergunningverlening, het toezicht en handhaving van onderstaande grondwateronttrekkingen en -infiltraties: • Grote industriële onttrekkingen • Grondwateronttrekkingen t.b.v. drinkwaterwinning • Bodemenergiesystemen Ten aanzien van het Gemeentelijk Waterprogramma (GWP) heeft de provincie een adviserende en toetsende rol. De provincie kan een aanwijzing geven indien er tegenstrijdigheden zijn tussen het GWP en de provinciale plannen. De provincie is opsteller van de Brabantse Omgevingsvisie (2018).

Actor	Taken en bevoegdheden
Waterbeheerder	De waterbeheerder is verantwoordelijk voor het operationeel regionaal waterbeheer. De waterbeheerder draagt zorg voor droge voeten (veiligheid), schoon, voldoende en aantrekkelijk water. Conform artikel 3.7 uit de Omgevingswet stelt de waterbeheerder periodiek een Waterbeheerprogramma op, wat rekening houdt met het Regionale Waterprogramma. De waterbeheerder heeft een zorgplicht voor de zuivering van stedelijk afvalwater en is bevoegd gezag voor directe lozingen op de rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI) en (in)directe lozingen op het oppervlaktewater. Voor de regulering van lozingen op de riolering heeft de waterbeheerder een adviserende rol naar gemeenten. De waterbeheerder heeft ook een zorgplicht voor het beheer van regionale wateren en keringen. Handelingen in het oppervlaktewatersysteem reguleren waterschappen via de waterschapsverordening (keur). De waterbeheerder is verantwoordelijk vergunningverlening, toezicht en handhaving van grondwateronttrekkingen en infiltraties binnen het beheergebied (met uitzondering van de drie categorieën waarvoor de provincie verantwoordelijk is). Om de waterbelangen bij ruimtelijke ontwikkelingen veilig te stellen doorlopen waterschap en gemeente bij alle ruimtelijke ontwikkelingen de watertoetsprocedure. Ten aanzien van het Gemeentelijk Waterprogramma (GWP) heeft het waterschap een adviserende rol.
Drinkwater beheerder	Drinkwaterbedrijven zorgen voor schoon drinkwater. Overheden die (in)direct betrokken zijn bij de bescherming van drinkwater hebben een verantwoordelijkheid voor de invulling van de zorgplicht drinkwater. Deze zorgplicht is opgenomen in de Drinkwaterwet. De zorgplicht drinkwater geldt zowel voor de bescherming van bronnen van drinkwater als voor de infrastructuur.
Gemeente	De gemeente heeft drie zorgplichten t.a.v. stedelijk waterbeheer: • Doelmatige inzameling en transport van stedelijk afvalwater naar een zuiveringstechnisch werk (Wm art. 10.33) • Doelmatige inzameling en verwerking van hemelwater dat perceeleigenaren redelijkerwijs niet zelf kunnen verwerken (Ww art. 3.5) • Treffen van doelmatige maatregelen om structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken. Voorwaarde hierbij is dat de maatregelen doelmatig zijn en niet tot de zorg van het waterschap/provincie behoren. De gemeente is het loket voor grondwatervraagstukken binnen haar beheersgebied (Ww art.3.6). Ook is de gemeente deels bevoegd gezag voor bodemenergiesystemen. Lozingen van (afval)water zijn per doelgroep geregeld via lozingenbesluiten. In de meeste gevallen is de gemeente hiervoor het bevoegd gezag. Bij de verwerking van (afval)water dient de gemeente rekening te houden met de wettelijke voorkeursvolgorde. De uitvoering van de gemeentelijke taken kan effecten hebben op de kwaliteit van het oppervlaktewater. Hoe gemeenten die plichten vervullen, leggen ze vast in het GWP.
Omgevingsdienst	De Omgevingsdienst is een overheidsorganisatie die als primaire taak heeft om vergunningverlening, toezicht en handhaving uit te voeren op milieugebied (VTH-milieutaken).
Regionaal samenwerkingsverband	Netwerkorganisatie, die als primaire taak heeft om invulling te geven aan een (meer) doelmatig waterbeheer. Een regionaal samenwerkingsverband bestaat meestal uit vertegenwoordigers van gemeenten, waterschap(pen) en drinkwaterbedrijf/drinkwaterbedrijven. We hebben een Samenwerkingsovereenkomst Water- en Klimaatkring West (WKW) met de gemeenten Bergen op Zoom, Halderberge, Moerdijk, Roosendaal, Steenbergen, Woensdrecht, waterschap Brabantse Delta, Brabant Water N.V., Evides N.V.

Actor	Taken en bevoegdheden
Perceeleigenaar	De perceeleigenaar is verantwoordelijk voor de staat van zijn woning en perceel. Dit betekent dat hij zelf verantwoordelijk is voor het op eigen perceel treffen van maatregelen om de waterdichtheid te garanderen en voor de inzameling van stedelijk afvalwater en overtollig hemel- en grondwater. Pas als de perceeleigenaar zich redelijkerwijs niet kan ontdoen van het overtollige hemel- en grondwater, ligt er een taak voor gemeente of waterschap. De perceeleigenaar heeft ook een zorgplicht. Dit betekent dat hij geen handelingen mag verrichten waarvan hij of zij kan verwachten dat deze het doelmatige functioneren van (water)voorzieningen belemmeren.

Bijlage C Overzicht externe lozingspunten

Tabel 13 Externe overstort gemengd in gemeente Woensdrecht

Loost op	Drempelhoogte (m + NAP)	Drempelbreedte (m)	X	Y	Jaar:
Rioolstelsel Belgie	10,53	2 x rond 300	85.876,567	374.546,466	1996
Rioolstelsel Belgie	10,3	1	85.646,000	374.506,000	2001
RWA-stelsel gebied 22	17,8	3,45	81.932,918	382.553,598	1995
Sloot Kooiweg	16,73	1	82.064,832	382.616,429	1979
Retentie St. Marie	18,8	2	85.220,960	382.797,360	2004
Via sloot op Vossenloop	1,04	2,5	81.212,918	378.639,750	1976
Heiloop	0,98	1,25	80.470,093	378.963,489	1986
Calfvensebosloop	3,1	1,1	80.460,000	380.445,000	1982

Tabel 14 Hemelwateruitlaten gemeente Woensdrecht

ID	Locatie	Aanlegjaar	Putcode	X	Y
1846	Huijbergseweg Parallelweg Zuid	1997	37_LOZ.37	81.864,206	382.063,896
1852	Marktje	1984	34_LOZ.34	79.981,028	382.223,128
2469	Oostlaan	1996	23_LOZ.23	81.984,014	382.531,099
2599	Antwerpsestraatweg Par. Oost	1985	26_LOZ.26	80.678,571	383.263,391
3357	Grindweg	1998	35_LOZ.35	79.051,879	382.783,835
2866	Verlengde Duinstraat	1965	22_LOZ.22	81.913,156	382.577,396
2441	Doelstraat	1975	31_LOZ.31	80.628,509	383.410,492
676	Onderstal	1986	38_LOZ.38	80.371,654	382.302,647
685	Bossestraat	1975	32_LOZ.32	79.843,634	383.709,488
652	Onderstal	1966	30_LOZ.30	80.128,203	382.575,408
469	Plantagelaan	1974	36_LOZ.36	81.864,103	381.611,368
1667	Onderstal	1986	39_LOZ.39	80.185,074	382.469,049
1827	Postweg	1979	29_LOZ.29	82.469,111	382.255,562

Bijlage D Referentieschema Stedelijk Waterbeheer

De referentielijn betreft de gezamenlijke visie vanuit de Water- en Klimaatkring West. Elke gemeente in de samenwerking onderschrijft deze visie maar heeft ook de ruimte om hier gemotiveerd van af te wijken. Lokale omstandigheden of interdisciplinaire afstemming binnen de gemeentelijke organisatie kunnen tot andere keuzes of aanvullingen leiden. De lokale beleidskeuzen zijn in onderstaand overzicht naast de regionale referentielijn weergegeven.

(STEDELIJK) AFVALWATER	Referentielijn gezamenlijke (lange termijn) visie	Beleidskeuzen gemeente Woensdrecht
Visie op afvalwaterbeheer	De inzameling en transport van (afval-)water is van belang voor een gezonde, veilige en comfortabele leefomgeving. Gemeente heeft verbrede zorgplicht aanvaard. Alle percelen en woonschepen op het gemeentelijk grondgebied waar afvalwater vrijkomt, moeten zijn voorzien van een aansluiting op de riolering, uitgezonderd bij specifieke situaties waar lokale behandeling doelmatiger is. Een IBA-systeem (Individuele Behandeling van Afvalwater) is voor de lozing van huishoudelijk afvalwater niet toegestaan als binnen 40 meter van de erfgrens riolering ligt. Voor WM-inrichtingen is het afstandscriterium gekoppeld aan de omvang van de lozing (conform activiteitenbesluit). Afvalwater zoveel mogelijk afzonderlijk van hemel- en grondwater inzamelen en afvoeren naar een zuivering. Regen- en grondwater in de basis niet afvoeren naar de rwzi.	*Idem gezamenlijke visie* Aanvullend: In drie van de vier kernen (namen kernen) ligt op dit moment een gemengd stelsel. Wanneer deze aan vervanging toe zijn, brengen we in de basis een gescheiden stelsel terug. In Woensdrecht gaan we komende planperiode aan de slag met veel inbreidingsprojecten. We infiltreren regenwater zoveel als mogelijk lokaal, maar voeren (pieken van) overtollige overstort op het gemengde stelsel. Er staat weinig grootschalige uitbreiding op de planning. In totaal zijn er 62 IBA's geïnstalleerd in Woensdrecht. Deze zijn in beheer van het waterschap. Komende planperiode stemmen we af met het waterschap hoe we hier i.r.t. de Omgevingswet mee omgaan.
Regierol en loketfunctie (communicatie, meldingen en klachten)	*Regierol* De verantwoordelijkheid, het initiatief en de zorg voor het afvalwater, hemelwater en stedelijk grondwater ligt bij de gemeente. De feitelijke taken die bij de zorgplicht horen kunnen uitbesteed worden afhankelijk van de beschikbare personele capaciteit. Waar doelmatig worden taken in het samenwerkingsverband Water- en klimaatkring West opgepakt. *Loketfunctie* De gemeente is voor de inwoners en bedrijven het eerste aanspreekpunt voor alle waterzaken. Daarnaast geeft iedere gemeente zelf invulling aan de communicatie middels een loketfunctie met daarop praktische informatie en voorlichting naar burgers over afvalwater, hemelwater en	*Idem gezamenlijke visie* Aanvullend: De gemeente werkt met een servicelijn waar klantvragen worden geregistreerd en naar gelang de aard van de melding worden doorgezet naar de betreffende verantwoordelijke.

	grondwater. Klachten, meldingen en initiatieven die binnen komen worden geregistreerd in het meldingensysteem en volgens afgesproken regels afgehandeld door deskundige medewerkers.	
Beheer en onderhoud (inclusief bijzondere constructies, analyse, basismeetnet, gegevensbeheer)	Inspectie o.b.v. ontwikkelingen in het gebied/straat of risicobenadering. Daarbij is de inspectiefrequentie afhankelijk van de verwachte kwaliteit van een streng in de tijd. Deze wordt o.a. bepaald door de leeftijd, functie en/of toestand van de objecten. De reinigingsfrequentie dient aangepast te worden op de (nieuwe) inspectiestrategie.	*Idem gezamenlijke visie*
Criteria doelmatige maatregelen (incl. risico analyse / MKBA)	De gemeenten in de Water- en klimaatkring West streven naar een doelmatige invulling van de rioleringszorg. Het behalen van de gestelde doelen tegen de maatschappelijk laagste kosten is daarbij een uitgangspunt. Dit is maatwerk en kan per situatie verschillen. Wel zijn enkele basisprincipes te onderscheiden welke kunnen leiden tot de meest doelmatige oplossing: ▪ De doelmatigheid van oplossingen hangt samen met risico's in het stelsel, ontwikkelingen in de omgeving en (afval)waterketen.	*Idem gezamenlijke visie* Aanvullend: Het gedeeltelijk uitstellen of naar voren halen van investeringen (temporiseren) in openbare ruimte heeft invloed op (investerings)beslissingen in het rioolbeheer.
Analyseren en verbeteren functioneren stelsel	Uitgangspunten voor het verbeteren van het functioneren van het stelsel zijn: ▪ Opvolgen analyses uit de OAS studies ter verbetering van het functioneren van de waterketen ▪ Afstemming binnen Water- en klimaatkring-West in gezamenlijk meet- en monitoringsplan over de benodigde meetgegevens voor analyses naar het functioneren van het stelsel ▪ Toetsen verschillen tussen theorie en praktijk in SSW op basis van metingen gemalen en overstorten	*Idem gezamenlijke visie* Aanvullend: In de vorige planperiode is budget opzijgezet voor een onderzoek naar foutaansluitingen. Dit onderzoeksbudget is (nog) niet besteed door een gebrek aan personele capaciteit. We willen de onderzoeken uit de vorige planperiode alsnog uitvoeren. Daarom trekken we de beleidslijn door naar de komende periode.
Alternatieve sanitatie en innovatie	De gemeenten binnen de Water- en klimaatkring-West volgen de landelijke ontwikkelingen. Bij bestaande knelpunten of nieuwe ontwikkelingen worden alternatieven overwogen.	*Idem gezamenlijke visie*
(Ongezuiverde) Lozingen buitengebied (ontheffingen, verbrede zorgplicht, IBA's)	Aanwezige IBA's bij de gemeenten Woensdrecht, Steenbergen en Halderberge zijn in eigendom bij de gemeente en in beheer bij het waterschap. Deze aansluitingen vallen binnen de rioolheffing. De beheerovereenkomst met het waterschap wordt periodiek geactualiseerd. In Roosendaal, Bergen op Zoom en Moerdijk ligt het beheer en onderhoud bij de perceeleigenaar. Handhaving op ongerioleerde lozingen vindt plaats in samenwerking met de omgevingsdienst en waterschap.	*Idem gezamenlijke visie*
Vervangingsinvesteringen/ rioolrenovaties	Gemeente neemt vervangings- en renovatie-investeringen op basis van leeftijd en inspectieresultaten. Jaarlijks wordt de planning met andere werkzaamheden in de openbare ruimte afgestemd. Per project wordt een afweging gemaakt welke uitvoeringswijze geschikt is.	*Idem gezamenlijke visie*
Afstemming investeringen op andere vakdisciplines	Jaarlijks maakt de gemeente een integrale afweging tussen geplande investeringen in de openbare ruimte op basis van de relevante beleidsdoelstellingen.	*Idem gezamenlijke visie*

	De gemeente is zich er van bewust dat de gevolgen van klimaatverandering niet op te lossen zijn door vergroting van riolering. Bij (her-)inrichting van de openbare ruimte zal dan ook meer rekening gehouden worden met alternatieve waterberging en benutten van de bovengrondse ruimte alvorens het water gedoseerd afgevoerd of geïnfiltreerd kan worden. Uitgangspunt is het voorkomen van schade als gevolg van water in het openbaar gebied.	
KRW-watersysteemanalyse	Om eind 2027 aan de doelen voor de KRW te voldoen, heeft het waterschap Brabantse Delta de toekomstige knelpunten in het watersysteem die een belemmering zijn voor de waterkwaliteit in beeld gebracht door middel van de watersysteemanalyses. Welke inzet dit vervolgens vraagt van de gemeente, dient in overleg met de partners verder te worden uitgewerkt. Voor de waterketen betreft dit voornamelijk effluent stromen en overstorten. Het waterschap verzorgt het proces om samen tot een aanpak te komen.	*Idem gezamenlijke visie* Aanvullend: De gemeente sluit aan en kijkt hierbij samen met het waterschap naar koppelkansen met andere gemeentelijke opgaves op het gebied van water, natuur en klimaatadaptatie.
Incidenten en calamiteiten	Gemeentes handelen naar incidentenplan veiligheidsregio West-Brabant	*Idem gezamenlijke visie* Aanvullend: De gemeente Woensdrecht maakt voor meldingen gebruik van de servicelijn en schakelt hierbij direct door naar de beheerders. De beheerders schakelen vervolgens de storingsdienst in. Buiten kantoortijden is de storingsdienst direct bereikbaar. Op deze manier kan er binnen enkele uren actie ondernomen.
Rioolvreemd water	De gemeente heeft een periodiek onderzoeksprogramma naar ongeoorloofde lozingen. Het opsporen van foutaansluitingen is standaard onderdeel van opleveringsinspecties van nieuw aangelegde riolering. Overige inspanningen tot het opsporen en verhelpen van foutieve aansluitingen zijn beperkt tot die gevallen waarin er sprake is van een knelpunt.	*Idem gezamenlijke visie* Aanvullend: Foutieve aansluitingen zijn een terugkerend probleem. Daarom zetten we net als de vorige periode opnieuw in op structureel onderzoek om foutaansluitingen op te sporen.
HEMELWATER	**Referentielijn gezamenlijke (lange termijn) visie**	**Beleidskeuzen gemeente Woensdrecht**
Visie op het hemelwaterbeheer	Eeuwenlang hebben we het water en bodem aangepast, zodat we hier fijn kunnen wonen en leven. Door een veranderend klimaat lopen we steeds vaker tegen de grenzen van het water- en bodemsysteem aan en staat een veilig en gezonde leefomgeving onder druk. Bij ruimtelijke ontwikkelingen zetten we in op water en bodem als sturend element. We werken vanuit de randvoorwaarden die het water- en bodemsysteem stellen. Zo houden we publieke kosten voor risicomitigatie en schadelijke neveneffecten beperkt en passen we het principe 'niet afwentelen' toe. Keuzes niet afwentelen op de toekomstige generaties, andere gebieden of functies en van privaat naar publiek. Door klimaatverandering moeten we meer rekening houden met extremen en in samenhang omgaan met wateroverlast, droogte en de bodem. Nederland moet van een vergiet weer een spons worden. Structurerende keuzes zijn hierin Voldoende water, Schoon en gezond water en Ruimte voor water.	*Idem gezamenlijke visie, met uitzondering van de voorkeursvolgorde. In gemeente Woensdrecht hanteren we de voorkeursvolgorde:* 1. **Bergen en infiltreren op eigen terrein** *Niet afwentelen van privaat naar publiek, tenzij een centrale voorziening in het werkgebied doelmatiger is.* 2. **Tijdelijke opslag in openbaar gebied met uitloop naar groen**

Voor de zorgplichten voor hemelwater ligt de verantwoordelijkheid primair bij de perceel eigenaar. De gemeentelijke zorgplicht treedt in werking als redelijkerwijs niet van de perceel eigenaar verwacht kan worden dat deze zelf het hemelwater verwerkt. De zorgplichten voor hemelwater betreft nadrukkelijk een inspanningsverplichting. Periodiek terugkerende plaatselijke wateroverlast wordt zoveel mogelijk in het openbaar gebied tegengegaan. Afkoppelen moet een meerwaarde opleveren voor het totale (stedelijke) watersysteem.

Dankzij klimaatverandering komen extreme wolkbreuken vaker voor. Het huidige en toekomstige rioolstelsel is hier niet op berekend. Aanpassen van het rioolstelsel op klimaatextremen is zeer kostbaar. Bij afkoppelen wordt het accent verlegd naar het benutten van de bovengrondse ruimte.

Voor de omgang met hemelwater is het vertrekpunt dat we willen voorkomen dat hemelwater tot afstroming komt. Vervolgens hanteren we de volgende voorkeursvolgorde:

1. **Hergebruik**
   Hergebruik van regenwater, om zuiniger om te gaan met water en minder drinkwater te verspillen
2. **Bergen en infiltreren op eigen terrein**
   Niet afwentelen van privaat naar publiek, tenzij een centrale voorziening in het werkgebied doelmatiger is.
3. **Tijdelijke opslag in openbaar gebied met uitloop naar groen**
   Bij voorkeur bovengrondse opslag. Uitloop naar groen om schadelijke neveneffecten zoveel als mogelijk te beperken.
4. **Afvoeren op bovengrondse hemelwatervoorziening**
   Af te voeren water slim verdelen door waar het kan te lozen op bovengrondse hemelwatervoorziening (watergang, weg met afwateringsfunctie, etc.)
5. **Afvoeren op een ondergrondse hemelwatervoorziening**
6. **Afvoeren op een gemengd rioolstelsel richting RWZI**

Bij voorkeur bovengrondse opslag. Uitloop naar groen om schadelijke neveneffecten zoveel als mogelijk te beperken.

3. **Afvoeren op bovengrondse hemelwatervoorziening**
   Af te voeren water slim verdelen door waar het kan te lozen op bovengrondse hemelwatervoorziening (watergang, weg met afwateringsfunctie, etc.)
4. **Afvoeren op een ondergrondse hemelwatervoorziening**
5. **Afvoeren op een gemengd rioolstelsel richting RWZI**

Gemeente Woensdrecht onderzoekt in de komende planperiode hoe en of stap 1 uit de gezamenlijke visie, *(het stimuleren van) hergebruiken van regenwater om zuiniger om te gaan met water en minder drinkwater te verspillen,* uitgevoerd kan worden in eigen gemeente.

Aanvullend:
Het hemel- en grondwaterbeheer wordt gebiedsgericht aangepakt met partners uit de regio. Water en Bodem zijn hierbij sturende elementen We willen gebiedseigen water in natte perioden zoveel mogelijk op locatie vasthouden, om een optimaal peilbeheer te realiseren en zo minder last te hebben van tijden van droogte. Deze ambitie is vooral in het buitengebied van belang. De komende periode richten we ons op het handelingsperspectief van de gemeente en de partners in het betreffende gebied. Dit stemmen we af met o.a. de provincie Noord-Brabant.

De komende planperiode willen we onderzoeken of er een onderscheid gemaakt moet worden tussen de hemelwaterbergingseisen in het stedelijk gebied en die in het buitengebied.

Op dit moment loopt een studie naar de verbanden tussen ecologische en hydrologische systemen (ecohydrologie) in het

Grenspark Kalmthoutse Heide. Relevante resultaten worden meegenomen in het hemelwaterbeheer.

De komende planperiode willen we een strategie ontwikkelen met betrekking tot het selecteren van interferentiegebieden. In samenwerking met de provincie is een onderzoek gestart naar gebieden die in de toekomst geschikt zijn voor de aanleg van bodemenergiesystemen (WKO's). Dit onderzoek wordt meegenomen in de strategische keuzes t.a.v. WKO locaties. worden.

Hoger gelegen zandgronden zijn geschikte locaties om hemelwater te infiltreren en vast te houden i.p.v. afvoeren. Op sommige locaties kan er echter niet zomaar geïnfiltreerd worden i.v.m. grondwaterwinning of beschermstatus (Natura 2000). Op deze plekken vermijden we het gebruik van uitloogbare materialen zoals zink. De komende periode willen we in kaart brengen waar het hemelwater op De Brabantse Wal geïnfiltreerd kan worden.

Waterberging bij ontwikkelingen

Bij ontwikkelingen zetten we in op niet afwentelen om het stedelijk watersysteem niet zwaarder te belasten en waar het kan de sponswerking te bevorderen. We volgen de landelijk maatlat voor een groene klimaatadaptieve gebouwde omgeving en bouwen op verstandige locaties. Grootschalige bodemafdekking voor woningbouw, industrie en infrastructuur zorgt voor problemen met waterafvoer en het veroorzaakt hittestress in versteende gebieden. Door nu bij de inrichting slimme keuzes te maken, kunnen we al veel doen om straks schade, extra kosten als gevolg van klimaatverandering te voorkomen.

Zowel bij nieuwbouw als bij ontwikkelingen in bestaand bebouwd gebied wordt van de perceelseigenaar verlangt dat deze zijn/haar verantwoordelijkheid neemt om wateroverlast te voorkomen. Hierbij maken we onderscheid in de grootte van het oppervlak en/of de toename ervan en hanteren we de volgende bergingseis.

Oppervlak	Nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen	Ontwikkelingen in bestaand bebouwd gebied
<500 m²	*60 mm*	*10 mm*
>500 m²	*60 mm*	*60 mm*

Oppervlak	Nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen	Ontwikkelingen in bestaand bebouwd gebied
<500 m²	*75 mm*	*20 mm*
>500 m²	*75 mm (80 mm? + 20 mm op eigen perceel?)*	*75 mm*

Toelichting bij en aanvullingen op de tabel:

- *Het onderscheid tussen kleine (<500m2) en grote (>500 m2) ontwikkelingen betreft het totale oppervlak van de ontwikkeling;*
- *Inbreidingen en herbouw na sloop beschouwen we als nieuwe ontwikkelingen. Verbouwingen en herstructureringen beschouwen we als ontwikkelingen in bestaand gebied;*

		▪ *Een eis van 75 mm betekent ten minste 75 liter berging per m2 oppervlak;* ▪ Het oppervlak waarover deze bergingseis berekend dient te worden, betreft het totale perceeloppervlak (verhard en onverhard) in de nieuwe situatie; ▪ Groene daken dragen bij aan hittereductie en opgaven zoals klimaatadaptatie en biodiversiteit. Daarom beschouwen we dit als onverhard perceeloppervlak; ▪ De bergingseisen zijn van toepassing op het werkgebied als geheel.
Afkoppelambitie en tempo	*Bestaande bouw* De gemeente streeft naar een gescheiden afvoer van hemelwater en weegt bij projecten/herstructurering af of afkoppelen in bestaande stedelijk gebied doelmatig is. *Nieuwbouw (geldt ook voor nieuwbouw in bestaand gebied):* Bij nieuwbouw in bestaand gebied blijft de perceelseigenaar verantwoordelijk voor het verwerken van het hemelwater. Als de perceeleigenaar aantoonbaar heeft gemaakt dat verwerking van hemelwater op eigen terrein niet doelmatig of technisch mogelijk is, dan pas kan een aansluiting op de gemeentelijke riolering worden overwogen.	*Idem gezamenlijke visie* Aanvullend: Tijdens de komende planperiode zal er een kavelpaspoort worden opgezet voor nieuwe ontwikkelingen binnen onze gemeente. Dit paspoort, in nauwe samenwerking met diverse beleidsvelden ontwikkeld, zal niet alleen duidelijke eisen en richtlijnen rondom hemelwaterbeheer bevatten, maar ook relevante eisen uit andere beleidsvelden integreren. Door deze integrale aanpak waarborgen we een duurzame en verantwoorde benadering in alle toekomstige projecten.
Taakverdeling en verantwoordelijkheden	*Particuliere eigenaar* De particulier is primair verantwoordelijk voor de verwerking van hemelwater. Waar dit redelijkerwijs niet mogelijk is kan een aansluiting op de gemeentelijke riolering worden overwogen. In gescheiden gerioleerde wijken en bij nieuwbouw (Bouwbesluit 2012) zal de particulier het hemelwater gescheiden van het afvalwater moeten aanbieden. Het gescheiden aanbieden geldt ook bij grootschalige verbouwingen (omgeving vergunningplichtig). In drukrioleringsgebieden dient de particulier het hemelwater op zijn perceel zelf te verwerken en niet op de riolering. *Ontwikkelaar* Bij nieuwbouw is de initiatiefnemer (projectontwikkelaar, particulier of gemeente) verantwoordelijk voor het gescheiden verwerken van hemelwater en hydrologisch neutraal houden van de effecten van de ruimtelijke ontwikkeling. *Gemeente*	*Idem gezamenlijke visie* Aanvullend: We accepteren kortstondig water op straat in de openbare ruimte

	De gemeente onderhoudt en verbetert het stedelijk watersysteem en toetst de gevoeligheid van het rioolstelsel op overlast met behulp van modelberekeningen: ▪ *Bestaand gebied:* geen water-op-straat bij een belasting met bui08 van de Kennisbank Stedelijk water (herhalingstijd van eens in de twee jaar) ▪ *Nieuwe gebieden:* geen water-op-straat bij een belasting met bui10 van de Kennisbank Stedelijk water (herhalingstijd van eens in de twee jaar) *Waterschap* Permanent watervoerende retentievoorzieningen komen in aanmerking om door het waterschap te worden onderhouden.	
Regierol en loketfunctie (communicatie, meldingen en klachten)	zie stedelijk afvalwater	*Idem gezamenlijke visie*
Definitie hemelwateroverlast	Het verschijnsel dat 'water op straat' overgaat in: ▪ hemelwater dat vanaf de straat gebouwen in loopt (materiële schade). ▪ afvalwater dat in grote mate uit de riolering op straat stroomt (risico's voor de volksgezondheid) ▪ water op straat dat hoofdwegen blokkeert (belemmering voor hulpdiensten en economische schade). *In het GRP zijn visualisaties opgenomen met voorbeelden van situaties van hinder en van overlast*.	*Idem gezamenlijke visie*
Definitie Waterhinder	Het verschijnsel bij 'water op straat' dat het water in openbaar gebied blijft staan waardoor wegen tijdelijk niet begaanbaar zijn maar niet leidt tot schade aan gebouwen. Waterhinder zal door klimaatverandering ook vaker voor gaan komen en geaccepteerd dienen te worden.	*Idem gezamenlijke visie*
Criteria doelmatige maatregelen (incl. risico analyse / MKBA)	De grootste investeringen in het rioleringsbeheer hangen samen met de omgang van overtollig hemelwater in de bebouwde omgeving. De meest doelmatige aanpak van overlast bij hevige regenval vraagt integratie van de ondergrond (rioolbuizen) en de bovengrond (inrichting openbare ruimte). Voorbeelden hiervan zijn: het tijdelijk bergen van overtollig hemelwater tussen de stoeprand, goten, wadi's, waterpleinen e.d. Investeringsbeslissingen in de riolering moeten dus in samenhang met investeringen in de openbare ruimte worden genomen. Zo houden we de publieke kosten voor risicomitigatie en schadelijke neveneffecten beperkt.	*Idem gezamenlijke visie*
Rol openbare ruimte en hemelwaterverwerking	Zie bovenstaand punt. Bij buien groter dan de ontwerpbui wordt het overtollige hemelwater verwerkt in de bovengrond van de openbare ruimte met als uitgangspunt dat wateroverlast wordt voorkomen.	*Idem gezamenlijke visie*
GRONDWATER	**Referentielijn gezamenlijke (lange termijn) visie**	**Beleidskeuzen gemeente Woensdrecht**
Visie op het grondwaterbeheer	Bij ruimtelijke ontwikkelingen zetten we in op water en bodem als sturend element. We werken vanuit de randvoorwaarden die het water- en bodemsysteem stellen. De grondwatervoorraad in Brabant staat al lange tijd onder druk, wat zich vertaalt in toenemende waterschaarste in droge	*Idem gezamenlijke visie*

	tijden, afname van grondwaterstanden en diepte stijghoogten en droogvallende beeksystemen in de zomer. Binnen de gemeente kunnen de grondwaterstanden binnen de gestelde randvoorwaarden natuurlijk fluctueren zonder dat hierdoor overlast wordt ervaren als gevolg van structureel te hoge of te lage grondwaterstanden. Alle woningen voldoen aan de bouwkundige eisen om vocht- en gezondheidsproblemen binnenshuis te voorkomen. Het grondwaterbeleid is gericht op het zo min mogelijk verplaatsen van grondwater, ofwel een zogenaamde hydrologisch neutrale inrichting. Indien grondwater toch wordt verplaatst verdient het de voorkeur dit niet af te voeren naar de rwzi, maar naar oppervlaktewater of op een geschikte locatie weer in de bodem te infiltreren. De gemeente beschikt over voldoende inzicht in de grondwaterhuishouding om klachten en meldingen goed te beoordelen. Structurele grondwaterproblemen op nieuwbouwlocaties worden voorkomen door de wijze van bouwen en bouwrijp maken.	
Taakverdeling en verantwoordelijkheden	Het herstel van de grondwaterbalans is een gedeeld belang van partijen. Het vraagstuk van droogte en verdroging zal in een brede maatschappelijke context moeten worden geplaatst, waar diverse sectoren, overheden en bedrijfsleven mee te maken hebben en/of zullen krijgen. Het probleem wordt als ernstig en urgent gezien in Brabant en daarbuiten. In het Grondwaterconvenant 2021-2027 hebben partijen afspraken gemaakt die zich richten op het vraag stuk van droogte en verdroging en het gewenste effect in 2027. *Particulier* De verantwoordelijkheid voor het tegengaan van grondwateroverlast en/of -onderlast in stedelijke gebied ligt primair bij de perceelseigenaar. Deze draagt zorg voor het verhelpen van bouwkundige gebreken en treft waar redelijkerwijs mogelijk op eigen perceel maatregelen om grondwateroverlast te verminderen. *Gemeente* De gemeente heeft de loketfunctie en regierol voor het afhandelen van de melding. De gemeente is verantwoordelijk voor het ondiepe grondwater in openbaar gebied (perceelseigenaar). Hiervoor gelden algemene richtlijnen voor de aan de bestemming gebonden ontwatering, maar dit maakt de gemeente geen grondwaterbeheerder. De gemeente treft enkel dan maatregelen indien er sprake is van overlast veroorzaakt door afwijkende	*Idem gezamenlijke visie* Aanvullend: Lozingen van WKO-systemen: Direct na aanleg of bij periodiek bronondерhoud wordt grondwater opgepompt om verstopping van het WKO-systeem te voorkomen. Dit grondwater moet zoveel mogelijk lokaal geïnfiltreerd worden en mag in de basis niet geloosd worden op het gemeentelijk rioolstelsel. We geven daarom geen lozingsvergunningen uit voor grondwater afkomstig van WKO's.

grondwaterstanden in openbaar gebied én indien dit doelmatig is. De zorgplicht voor grondwater betreft nadrukkelijk een inspanningsverplichting.

De gemeente kan de particulier adviseren over mogelijk te nemen maatregelen voor het opheffen van grondwateroverlast.
Indien structurele grondwateroverlast blijft bestaan nadat de particulier aan zijn eigen verplichtingen heeft voldaan en het grondwater redelijkerwijs niet zelf kan verwerken, zal de gemeentelijke zorgplicht inwerking treden. De gemeente zal dan-voor zover doelmatig - voorzien in een afvoermogelijkheid van het overtollige grondwater.

De gemeente legt grondwaterhuishoudkundige eisen op bij nieuwbouwplannen. Deze worden in overleg met het waterschap geformuleerd en vastgelegd in het watertoetsproces.

Waterschap
Het waterschap beheert het water in beken, sloten, rivieren en kanalen (het zogenoemde 'oppervlaktewater'). Via het oppervlaktewater wordt het aangeboden overtollig water afgevoerd. Door het instellen van het oppervlaktewaterpeil beïnvloedt het waterschap indirect ook het grondwaterpeil.

Andere taken op het gebied van het waterschap voor grondwater:

- permanent onttrekken van grondwater tot een hoeveelheid van 150.000 m3/jaar en niet bedoeld voor bodemenergiesystemen of openbare drinkwatervoorziening
- tijdelijk onttrekken van grondwater ten behoeve van b.v. bronbemalingen, beregeningen en bodemsaneringen.
- registreren van onttrekkingen van grondwater in een landelijk registratiesysteem en het uitoefenen van toezicht en actieve handhaving op overtredingen.
- beoordeelt ook de ruimtelijke plannen van gemeenten of er voldoende rekening wordt gehouden met (grond)water. Deze ‘watertoets’ vormt de verbindende schakel tussen waterbeheer en ruimtelijke ordening.

Provincie
De provincie is strategisch grondwaterbeheerder. Dat wil zeggen dat de provincie in de gaten houdt of er nog voldoende grondwater van de gewenste kwaliteit is. In dit kader geeft de provincie vergunningen af, aan de drinkwaterbedrijven, voor grote industriële onttrekkingen en voor bodemenergiesystemen.

Regierol en loketfunctie (communicatie, meldingen en klachten)	De gemeente voorziet in de loketfunctie bij vragen en/of meldingen over grondwater in stedelijk gebied. Daarnaast heeft de gemeente de regierol bij het zorgvuldig afhandelen van de meldingen. Dit betekent dat: ▪ vragen en klachten in ontvangst worden genomen ▪ de gemeente beoordeelt of er sprake is van overlast ▪ de gemeente beoordeelt of de overlast is gerelateerd aan afwijkende grondwaterstanden ▪ waar nodig er aanvullend onderzoek plaatsvindt ▪ op basis van de vergaarde informatie een besluit wordt genomen of er doelmatig maatregelen getroffen kunnen worden De regierol van de gemeente maakt niet dat de gemeente alle bovenstaande acties zelf moet uitvoeren, dit kan ook liggen bij de verantwoordelijkheid van de particulier of het waterschap. Dit geldt eveneens voor het treffen van doelmatige maatregelen.	*Idem gezamenlijke visie* Aanvullend: Het grondwatermeetnet wordt incidenteel uitgebreid wanneer daar behoefte aan is. De Onderstal in Hoogerheide is een bij de gemeente bekende grondwateroverlastlocatie. We hebben grondwateroverlastproblemen ervaren aan de Grindweg en de Fokkerlaan: door 'storende lagen' komt kwel uit 'de banden' wanneer de temperatuur onder 0 is.
Criteria gewenste grondwaterstand	De gewenste grondwaterstanden is in het beleid geformuleerd als een gewenste ontwateringsdiepte, waarbij de ontwateringsdiepte is gedefinieerd als het verschil tussen maaiveld het de Gemiddeld Hoogste Grondwaterstand (GHG). In het beleid is onderscheid gemaakt naar de volgende bestemmingen: ▪ Woningen met kruipruimte ▪ Woningen zonder kruipruimte ▪ Secundaire wegen en woonstraten ▪ Primaire wegen ▪ Bedrijventerreinen Afhankelijk van de bodemkenmerken en ervaringen kan iedere gemeente eigen gewenste ontwateringsdieptes per kern/gebied hanteren.	*Idem gezamenlijke visie* Aanvullend: De grondwatersamenstelling op de Brabantse Wal fluctueert regelmatig: het uitvoeren van metingen blijft daarom een complex proces. Metingen van de grondwaterhuishouding bij nieuwbouwprojecten blijven daarom ook deze planperiode een aandachtspunt bij de gemeente.
Definitie structurele grondwater overlast	Structurele afwijking van de gewenste grondwaterstand (zoals per bestemming en/of gebied vastgelegd) waarbij aantoonbaar schade en/of overlast optreedt als gevolg van deze afwijking.	*Idem gezamenlijke visie*
Definitie structurele grondwater onderlast	De gemeente gaat over tot nader onderzoek van mogelijke grondwateronderlast indien grondwaterstanden 3 jaar achtereen een dalende trend laten zien. Deze trend maakt onderdeel uit van een periodiek grondwaterverslag van de gemeten grondwaterstanden.	*Idem gezamenlijke visie*

Criteria doelmatige maatregelen (incl. risico analyse / MKBA)	In de doelmatigheidsafweging bij maatregelen tegen grondwateroverlast worden de volgende aspecten meegenomen: ▪ de voorgenomen maatregel moet in verhouding staan tot de overlast ▪ de voorgenomen maatregel moet in verhouding staan tot andere mogelijke maatregelen om de overlast te verminderen ▪ waar mogelijk worden maatregelen gecombineerd met andere werken in de openbare ruimte ▪ de voorgenomen maatregel leidt niet tot nieuwe overlast en/of knelpunten ▪ de voorgenomen maatregel moet passen binnen het geheel aan uitgaven van de gemeente aan de rioleringszorg	*Idem gezamenlijke visie*
Voorkómen grondwater overlast en onderlast bij huidig gebruik	Naast het zorgvuldig afhandelen van meldingen vergaart de gemeente structureel inzicht in de grondwaterhuishouding met behulp van een grondwatermeetnet. In een periodiek grondwaterverslag worden trends van stijgende of dalende grondwaterstanden over de jaren gesignaleerd. Bij werken in de openbare ruimte zoals het vervangen van oude riolering bepaalt de gemeente vooraf of dit ongewenste wijzingen van de grondwaterstand tot gevolg kan hebben, en houdt hier rekening mee bij de uitvoering. De gemeente vertegenwoordigt de belangen van bewoners in geval van (voorgenomen) wijzigingen in grootschalige grondwateronttrekkingen (drinkwater, industrie e.d.).	*Idem gezamenlijke visie*
Voorkómen grondwater overlast en onderlast bij nieuwbouw	Via het instrument van de watertoets (waterparagraaf in bestemmingsplan) en via het programma van eisen van de Openbare Ruimte geeft de gemeente actief sturing aan het proces van bouwrijp maken. De ontwikkelaar zorgt voor minimaal 1 jaar aan metingen van de grondwaterhuishouding (middels peilbuizen, minimaal 2 meetmomenten per maand) als input voor de waterparagraaf van een ontwikkeling. Het uitgangspunt voor nieuwbouw is dat er zo min mogelijk gebruik gemaakt wordt van ontwateringsmiddelen. Indien mogelijk verdient “ophogen” de voorkeur. Dit wordt onderzocht in een geohydrologisch onderzoek. Bij het afwegen van alternatieve werkwijzen worden zowel investeringskosten als beheerkosten meegenomen. Bij inbreidingen stuurt gemeente door voorwaarden te verbinden aan de bouwvergunning. Deze zullen veelal echter minder uitgebreid van aard zijn dan bij uitbreidingen.	*Idem gezamenlijke visie*
(basis) Grondwater meetnet	De gemeente beheert en onderhoudt een grondwatermeetnet om voldoende inzicht te verkrijgen in de grondwaterhuishouding om meldingen en klachten te kunnen beoordelen. Er zijn minimaal 2 meetmomenten per maand. De gemeente verwerkt de gegevens periodiek in een grondwaterverslag.	*Idem gezamenlijke visie*

Beheer/onderhoud en monitoring (incl. analyses, etc.)	Grondwatervoorzieningen in het beheerpakket dienen volledig en actueel te zijn. Op basis van deze informatie onderhoudt de gemeente de objecten systematisch. Indien voorzieningen nog niet volledig in beeld zijn start de gemeente een inventarisatie om op termijn een compleet beeld te verkrijgen. Particuliere voorzieningen vallen hier buiten.	*Idem gezamenlijke visie* Aanvullend: Door veel verschillen in de grondlagenstructuur kunnen meetgegevens per meetlocatie erg verschillen. De resultaten zijn plaatsafhankelijk. Daarom worden deze gegevens niet actief gebruikt. We plaatsen een peilbuis op locaties waarvan we de grondwaterstand willen weten. Stoorlagen en drainage zijn aanwezig en worden op dezelfde wijze en frequentie gereinigd zoals in de vorige planperiode is gebeurd. Het aanleggen van nieuwe drainage is niet wenselijk.
SAMENWERKING EN AFSTEMMING TAKEN	**Referentielijn gezamenlijke (lange termijn) visie**	**Beleidskeuzen gemeente Woensdrecht**
Samenwerking in de keten	De Water- en Klimaatkring West (WKW) is een werkregio in het kader van het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie (DPRA). De werkregio heeft als doel: ▪ Klimaatadaptatie: de regio klimaatbestendig en waterrobuust maken, zodat we in 2050 goed om kunnen gaan met het steeds vaker voorkomend extreem weer en voorbereid zijn op watertekorten, wateroverlast, overstromingsrisico's en een warmer klimaat. ▪ Waterketen: Het verder professionaliseren van de beheertaken in de waterketen en de (personele) kwetsbaarheid verminderen. Visie op de lange termijn: Een gezamenlijke invulling van beleid en strategie, met behoud van verschillen per bestuurlijke organisatie. Specifieke taken worden centraal binnen de Water- en Klimaatkring West/SWWB uitgewerkt op basis van doelmatigheid. De waterketen bestaat uit alle schakels die nodig zijn om water te winnen en uiteindelijk na gebruik weer te lozen. De waterketen bevat ook het oppervlakte watersysteem. De primaire doelen betreffen: ▪ Beschermen van de volksgezondheid ▪ Bijdragen aan voldoende schoon water ▪ Zorgen voor droge voeten ▪ Bijdragen aan een goed en duurzaam leefmilieu De keten vertegenwoordigd veel zorgplichten die worden ingevuld door meerdere overheidsorganisaties. De invulling van de zorgplichten vindt vaak nog individueel plaats, waardoor we de integraliteit tussen de zorgplichten soms missen. De bekostiging van de	*Idem gezamenlijke visie*

	zorgplichten vindt plaats middels belastingen. Om de publieke kosten zo laag mogelijk te houden is het van belang om te kijken of we maatregelen treffen met de grootst mogelijk winst voor de gehele waterketen. Bij missende integraliteit tussen de zorgplichten zal eerst op ambtelijk niveau worden geëscaleerd en indien nodig bestuurlijk niveau worden beslecht.	
FINANCIËN EN PERSONELE INVULLING	**Referentielijn gezamenlijke (lange termijn) visie**	**Beleidskeuzen gemeente Woensdrecht**
Heffingsgrondslagen (verbrede rioolheffing buitengebied, grondslagen afvalwater- hemelwater- grondwaterzorgplicht)	Door de Vereniging van Nederlandse Gemeente (VNG) is de modelverordening Riool- en waterzorgheffing geïntroduceerd als opvolger van de rioolheffing. De uitvoering van de brede gemeentelijke watertaken gaat verder dan de klassieke functie van rioleren (transport, afvoer). Om die reden heeft de modelverordening een benaming die meer recht doet aan het gehele takenpakket. Een adequate uitvoering van de zorgplicht is een collectief goed, alle percelen hebben profijt en kunnen niet worden uitgesloten. Het doel van de belasting is een doeltreffende belasting voor bekostiging van de gemeentelijke watertaken. De rioolheffing wordt per organisatie geheven op basis van verschillende uitgangspunten.	*Idem gezamenlijke visie*
Personele bezetting en kwetsbaarheid	Formatie dient afgestemd te zijn op de invulling van de zorgplichten in dit GRP. Basis is invulling van de formatie volgens Kennisbank Stedelijk water voor zover deze actueel is voor de huidige zorgplichten.	*Idem gezamenlijke visie*

Bijlage E Waterketenvisie Water- en Klimaatkring West

Samen schakelen naar een toekomstbestendige Water- en Klimaatkring West

Als water- en klimaatpartners binnen Water- en Klimaatkring West werken we samen aan beleid, wisselen we kennis, innovaties en waar wenselijk capaciteit uit en verbinden we partijen. Wij werken samen aan een optimale inrichting van de totale waterketen en bouwen verder aan een veerkrachtig zoetwatersysteem. We stellen de leefbaarheid van de omgeving centraal, besparen water en streven naar een zo hoog mogelijke waarde van water en een vitale bodem. Met deze gezamenlijke waterketenvisie laten we zien wat we uiteindelijk willen bereiken. Met een verdere uitwerking en doorvertaling van de visie in o.a. de gemeentelijke programma's Water en Riolering en de visie Bath zorgen we voor synergie en een doelmatige werking.

Samen schakelen De regio Midden- en West-Brabant is een sterke economische regio waarin internationale bedrijven zich graag vestigen. Niet alleen vanwege de strategische positie, maar ook vanwege de goede woon- en leefomgeving. Niet te veel, niet te weinig en schoon water speelt in deze regio een belangrijke rol, net als de lange afvalwaterpersleiding naar de rioolwaterzuiveringsinstallatie Bath in beheer bij waterschap Brabantse Delta. Een groot deel van het stedelijk en industrieel afvalwater vindt zijn weg via deze afvalwaterpersleiding (AWP) richting de Westerschelde. Ook bij de lokale zuiveringen van Dinteloord, Halsteren, Nieuw-Vossemeer, Willemstad, Ossendrecht en Putte zuivert het waterschap afvalwater. De drinkwaterbedrijven Evides en Brabant Water pompen in deze regio grondwater op uit de bodem om er daarna drinkwater van te maken. De gemeenten spannen zich in om zo doelmatig mogelijk het afval- hemel- en grondwater in te zamelen, lokaal te verwerken en te transporten. Een waterrobuuste en klimaatbestendige inrichting is een samenspel van verantwoordelijkheden en vereist breed maatschappelijk partnerschap. De integrale doorontwikkeling van de regio via de verstedelijkingsstrategie West Brabant West kan hierbij als het vehikel functioneren. Ook de hulp van particulieren is hierbij nodig. Bodem en water zullen steeds meer sturend worden bij ruimtelijke ontwikkelingen. We beschouwen stad en land in samenhang om bij te dragen aan een aantrekkelijk landschap ter bevordering van een goede omgevingskwaliteit.

Bedreigingen Al met al ligt er in West-Brabant een unieke en robuuste waterinfrastructuur waar we nog decennia profijt van kunnen hebben. Maar in hoeverre is het aannemelijk dat we over 30-50 jaar het water nog steeds op dezelfde manier winnen, gebruiken, inzamelen, transporteren en verwerken? In het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie hebben we als overheden met elkaar afgesproken om klimaatbewust te handelen en de openbare ruimte voor 2050 klimaatbestendig en waterrobuust in te richten. Klimaatbestendig wil zeggen dat de risico's vanwege weersextremen in 2050 aanvaardbaar, draagbaar, en beheersbaar zijn.

De lozingspunten riolering binnen de afvalwaterketen hebben mogelijk een effect op de lokale waterkwaliteit, maar beïnvloeden mogelijk ook de waterkwaliteit van de grotere watersystemen. Denk hierbij aan de blauwalgenproblematiek in het Volkerak-Zoommeer en PFAS-problematiek in de Westerschelde. Ook komen er vanuit Europese wetgeving (steeds) strengere lozingseisen op ons af. Met name gericht op het terugdringen van microverontreinigingen zoals medicijnresten, hormoonstoffen, PFAS en microplastics. Met een gecoördineerde aanpak zijn in te zetten acties het meest effectief.

Verder zijn er aanbevelingen van de Adviescommissie Droogte gericht op het vasthouden en aanvoeren van water, minder onttrekken van grondwater ten behoeve van o.a. drinkwatergebruik en bedrijfsprocessen en minder verdampen om dat te kunnen doen of de gevolgen te beperken.

Op de hogere gronden in West-Brabant gaat het om robuuste beekdalen en het vergroten van de sponswerking van de bodem. Hiermee wordt ook een bijdrage geleverd aan de versterking van bossen en groen die bijvoorbeeld CO_2 vastleggen en een basis voor de versterking van biodiversiteit vormen.

In de poldergebieden ligt het accent meer op een robuuste zoetwatervoorziening en opvangen van verzilting. Tot slot leidt de energietransitie tot een toename van alternatieve energiebronnen zoals WKO-installaties. Deze kunnen echter ook een bedreiging vormen voor de drinkwatervoorziening, bijvoorbeeld bij het doorboren en niet professioneel afdichten van afsluitende lagen. Ook vergen alternatieve energiebronnen aanzienlijk meer ruimtebeslag, niet alleen bovengrondse windmolen- en zonneparken, maar ook ondergrondse warmwaterleidingen en het verzwaren van het elektriciteitsnet zorgen dat het steeds drukker wordt in de boven- en ondergrond.

Kansen Het tempo waarmee technologische ontwikkelingen plaatsvinden maakt dat het lastig is om een beeld te vormen van de toekomst, vrijwel alles lijkt mogelijk. Zeker op het vlak van zuivering, hergebruik en terugwinning van afvalwater zien we kansen. Ook door aanpassingen in de waterketen of het watersysteem en behoeften en belangen van partijen ontstaan nieuwe kansen. Kansen die we kunnen benutten om bij te dragen aan lange termijn doelen zoals verbetering van de leefomgeving, verbetering van de waterkwaliteit, de energietransitie en digitalisering van de samenleving. Bijvoorbeeld door meer water lokaal vast te houden, groen terug te brengen in de gebouwde omgeving, zoet water te conserveren, energie en grondstoffen terug te winnen en digitaal te werken.

Wel ervaren we dat we meer afhankelijk worden van systemen, dit maakt ons ook kwetsbaar. Denk hierbij aan veiligheids-issues of uitval van energie/communicatie.

Binnen Waterkring West werken we aan een optimale inrichting van de totale waterketen en werken we aan een veerkrachtig zoetwatersysteem waarbij:

- We besparen op watergebruik en duurzame waarden creëren
- We afvalwater nog gerichter gaan inzamelen
- Hemelwater optimaal benutten
- Rekening houden met weersextremen
- Bovengrondse oplossingen nastreven
- Gebiedsgericht te werk gaan
- Toewerken naar een circulaire grondstoffenbenadering en emissieloos werken
- En onze kennis blijven delen en doorontwikkelen.

Onze referentie: FEHY2XEU56JT-607627100-679:01 - Datum: 26 september 2023 - Internal